Brieuen van Aduertissement oft

waerschouwinge/ geschreuen aenden Edeldom ende andere ghedeputeerde vande Generale Staten vande Nederlanden/ by eenen Dienaer vanden Heere Don Jan van Oostenrijck.

Met de antwoorden daer op dienende/ waer deure de waerachtige oirsaken van dese ieghenwoordighe Intlantsche oirloge/ midtsgaders het bedriegelijc mom-aensicht van Don Jan ende zyne aenhangheren worden ontdeckt.

Ende wordt hier inne oock beuonden/ den eenighen middel om de selue Landen in ruste ende vrede te stellen.

Cicero Philipp. 13.

Myn opinie is/ datmen den ghenen die ghenoechte heeft in tweedrachten/ dootslagen van Borgers/ ende Inlantsche orloghe/ behoort te verdryuen wt den ghetale der menschen/ ende vande werelt te helpen.

Ghedruct inde Keyserlijcke Ryck-Stadt Vranckfort.

Anno. 1578.

Den Drucker totten Leser.

MEN heeft onlancs gheleden ghedruct so tot Reyms in Champaignen, als oock tot Parijs, sekere sentbrieuen, de vvelcke een dienaer vanden Heere Don Ian van Oostenrijck heeft laten vvtgaen, deur de vvelcke hy gheerne soude ontschuldighen ende afvvasschen de fauten vanden seluen Heere ende andere syne party dragende, die hy heeft den naem vvillen geuen Belgicques, by auenture om dat sy spreken vande saken vande Nederlanden, hoe vvel dat die behoorden eer genoemt te vvorden Antibelgicques, deur dien datse tot geen ander meyninge geschreuen en syn, dan om te verderuen de goede Nederlanders, de vvelcke noch behouden haerlieder oude edelheyt ende vromicheyt van te beschermen hun Priuilegien ende vrijheyt. Ende soo ick nu vercregen hebbe die antvvoorden deur de vvelcke de versierde loghenen vvederleyt sijn, die de voorseyde brieuen inhouden, ende het mom-aensicht afghetrocken is, daer mede de voorseyde Heere Don Ian hem is borghende, soo hebbe ic gedacht der gemeinte eenen goeden dienst te doen, vvaert dat ick die oock in tlicht brochte. Hopende, dat als de vvaerheyt deur de selfde soude bekent sijn, de duysterheyt vanden Heere Don Ians loghenen soude verdreuen vvorden. Ende ten eynde dat niemant en soude reden hebben van claghen, al of men hem eenighe saken achterhielde, soo hebbe ickse tsamen ghevoeght, te vveten de brieuen ende haerlieder antvvoorden, geuende den voorseyde brieuen den naem die hen toebehoort, ende vveghnomende den naem dien sy niet vveerdich en sijn, Hier mede vveest den Heere beuolen, Datum in Vranckfort den 22. meert anno 1578.

Aen myn Heere den Bisschop ende Prince van Luycke. 1. Brief.

Myn Heere ghy sult een werck doen dat v goet natu-
rel gelijckvormich is / ende weerdich den naem die
ghi voert / met te beneerstigen de middelē / om weder
te doen comen de behoirlijcke gehoirsaemhz eñ ver-
soeninghe vande Staten vande Nederlanden / metten Stat-
houd generael van sijne Maiesteyt van Spaignē Don Jan
van Oostenrijc. Ende hoe wel dat den last eñ onderwint van
dien / niet sonder groote swaerheyt en is / so zynder nochtans
vele die goede hope hebben / dat ghy tselfde aenveerdēde / eere
daer aen sult behalen. Ghy hebt de partijen bequaem om
sulcken sake te doene / ende sytter oock in ghehouden / als
wesende een vorst des Rijcks / ende een naeghebuer vanden
brant die voor handen is. Ghy zyt gheacht ende bemint
van veel groote personagien van beyden syden / Behaluen
ooc dat de hulpe die ghy als een Christen Prince uwen nae-
sten schuldich zyt / ende de ruste vanden ondersaten van uwē
lande v daer toe is roepende. Jck en wil hier niet besich
blyuen met te verhalen de deuchden eñ voorspoeden die daer
deur comen sullen gemerckt dat ghy die wel weet. Maer ick
wil v seggen dat ghy by auenture nimmermeer en sult hebbē
treffelijcker occasie dan nu van een seer groot gemeyn profyt
te doen ende om eenen eeuwigen lof te vercrigen / eñ te toonē
de seer goede begeerte die ghy hebt van te beletten so grooten
bloetstortinge ende verwoestinge van so veel familien / die wy
nakende sien. Jst dat in tbeginsel van v onderwint de reden
niet en kan d'ouerhant gecryghen / verwint d'obstinaetheyt
vande Staten deur v goet verstant / ende oock den Stadt-
houder generael deur v ootmoedige ende wijse importuyn-
heyt. Den principalen loon die ghy daer voren sult onfan-
ghen sal van Godt zyn / de welcke uwen arbeyt sal ghebene-
dyen ende de goede vrome mannen van beyden syden sullen
v bedancken. Men siet oock alreede dat sommighe niet en
begheeren dan dat een groote ende treffelijcke personagie

hem

hem de sake onderwinde ende ter herten neme den last van desen pays te makē. Daerom mijn Heere wilt dese sake aenveerden / eñ nae v vermogē beneerstigen / gelijc altyts v meininge geweest is / dat Godt mach gheeert wesen / d'authoriteyt van zynder kercke beschermt / de Coninck geobediert / d'oude Priuilegien vande landen bewaert / eenen ongeveinsden pays mach ghemaeckt zyn / ende d'oueruloedicheyt van allen goeden wederom mach inghestelt worden als te voren. En wilt niet luysteren nae de ghene die v segghen / dat den Medicijn eerst moet versocht worden / eer hy tot de siecke gaet / maer ghedenckt eer dat de ghene die een mensche siet verdrincken / ende alle sijn macht niet en loopt om hem te helpen / gherekent wort voor een dootslagher / En wilt dit goet werck niet verachteren / deur dat ghy beyde de heyren ghereet siet / ende vergadert met grooter cost ende bewijsinghe van grooter courage / ghemerckt dat de voorseyde Heere Don Jan van Oostenrijck meer materie heeft om te toonen de Princelijcke goetheyt ende grootmoedicheyt van tbloet daer hy af comen is / ende sijn wijsheyt in het tracteren van eene versoeninghe den saken voorseyt ghelijckvormich / dan practiserende alle middelen van vyantschap tegen dit arme lant. Ende sullen die Staten eenen sekerderen wech hebben / om te bewaren hun goet / iae hun eyghen leuen / met ootmoedelijck te voersoecken een versoeninghe / dan te strijden teghen een heyr dat vergadert is van soldaten van alle natien / die alree metter herten verslinden den grooten rijckdom vanden voorseyden lande / ende die niet en sullen practiseren dan roouen / bloetstorten ende alle wreetheyt / sonder achte te nemen van personen / ouderdom oft qualiteyt / dwelcke voorwaer een sake is seer deerlijck ende quaet om beschrijuen. Soo bidde ick dan (mijn Heere) Godt almachtich dat hy v wil de ghenade verleenen / van te willen dit werck ter herten nemen / dwelcke soo gelijckvormich is den naem die ghi voert / ende dat v vertooninghen die ghy den Staten doen sult / moghen gheluckigher ende beter onfanghen wesen / dan eertijts waren de voorseggFinghe ende raet van Cassandra aen die van Troyen. Gheschreuen wt

Montmedy desen vyfden van November / Duysent vyfhondert ende seuenentseuentich.

Antvvoorde vanden Bisschop van Luyck. 1. Antvvoorde.

Myn Heere de moeyten die ick ghedaen hebbe om alle saken te stillen inde Nederlanden / geuen getuigenisse genoech hoe dat ick my seere wel gequeten hebbe van tgene dat ick den Rijcke / mijnder eeren / eñ mijner conscientien schuldich ben / doen ter tijt geensins vreesẽde de diuersche famen die ouer al gestropt werden / als dat ick te seer ionstich was den Heere Don Jan / gelijck ick oock inder waerhz niet en wil loochenẽ / datter eenige apparentie was / considererende het eynde vanden saecken. Nv ter tijt en vinde ick gheen suffisante reden noch in v brieuen noch elders / die my souden in eeniger manieren mogen bewegen om dat wederomme te bestaen / niet dat ic eenichsins van anderẽ wille of meyninge ben / maer om des wille dat ic de saken anders gestelt sie dan sy geweest hebben / oft eertijts my gedocht hebben te wesen. Wel is waer dat de vrientschap die ic den Nederlandẽ drage / tghebuerschap van mijn landen / ende daer toe het deuoir van een Christen mensche / ende het ampt van een Vorst vanden Krijcke / sodanich zijn als zy geweest hebben / ende datter niet verandert en is / de noot ooc meer dwingende / de heyrcrachten naerder dan zy geweest hebben / ia ic taste alree meteen handen tgene dat ic lange te voren voorsien hebbe / te weten / de vernielinge van so veel familien / de seer groote bloetstortinge, ende een generale verderffenisse eñ brant vandẽ geheelen lande / den welcken sal moghen soo groot wesen / dat mijn Lant daer deur / eenighe schade sal liden / dwelcke my noch meer behoorde te driuen / om my te laten beweghen deur v wel ende schoon spreken / maer de groote coragieusheyt van beyden syden / de priuilegen van mijn ghebueren in soo veel saken ghevioleert synde / soo veel eeden niet gheacht / en gheuen my gheenen moet om te bestaen tghene / daer toe dat ic weet dat myn te seer cleyne macht niet en sal

connen geraken/ nochtans het versoecken en soude my niet swaer vallen/ ende moghelijck oock eerlijck wesen (want te proeuen een loflijcke sake/ al ist dat men daer toe niet en kan ghecomen/ is nochtans eere weerdich) waert dat ick te handelen hadde niet andere persoonen dan met den Heere Don Jan. Want doet den slach om sien/ soo en behoore ick myn eere niet meer te stellen in handen vanden ghenen die voor alle de werelt ghevalscht heeft zyn trouwe die hy gheloeft hadde deur het tusschenspreken van my ende myn medeghesellen byden Keyser daer toe gheordonneert. Hoe soude ick dan de Staten connen versekeren/ die te handelen hebben met een die zyn woort niet en hout? die van daghe tot dage/ meer ende meer is bewijsende dat alle tghene dat hy aenslaet is teghen de Pacificatie van Ghent/ de welcke hy soo solemnelijck heeft ghesworen? die oock segt dat hy orloge voert inden naem vanden Coninc/ die deselfde soo autentijck heeft bevesticht? in vueghen dat ick wel seker ben/ dat soo diewils als ick daer af soude willen spreken/ men sal segghen dat ick de Staten soecke te bedriegen. Ten is dan niet by ghebreck van goeden wille/ dat ick nv desen dienst niet en doe/ die ick eertijts ghedaen hebbe/ ende om v tselfde sekerlijck te toonen/ ist dat alsoo is dat den goeden raet ende d'executie seker ghetuyghenisse gheuen vanden goeden wille/ soo wil ick v eenen raet gheuen/ de welcke sal zyn/ soo verre als ghy dien volcht/ d'eenighe remedie van zoo grootte quaden/ ende dan sal ick niet alleene beloven my daer toe t'imployeren/ maer wil v versekeren dat den peys ghemaect is/ de ghehoirsaemheyt totten Coninck die ghy in perijckel stelt bewaert/ ende de Religie wel ghevesticht/ dat is dat de Heere Don Jan/ die ghehaet is ende qualijck ghewilt van alle menschen/ gae orloghe voeren teghen den Turck/ ende dat de Spagniaerts naer Spagnien trecken/ ghemerckt dat in synder macht is tselfde te doen of niet. Ist dat ghy ende v volck dat doet/ ghy sult alle de werelt te kennen gheuen/ dat ghy den peys begheert/ maer doet ghy dat niet/ wat succes dat ghy oock metten eersten

Si ictus piscator sapit.

eersten moecht hebben/ soo sal v eynde gelijc zijn dien vande twee roockende branden daer Isayas af spreect/ ende voor tslot vande reden/ ist dat ic daer meer af spreke/ zijt seker dat ic henlieden sal willen bedriegen.

Aen myn Heere van Ville.

2. Brief.

ICh hebbe de poincten gesien die gesloten zijn inde vergaderinge van ulieder Staten/ende verheuge my van deser sake met v te spreken/ die segt dat tgheheele lichaem vande Staten ouer langhen tijt is ghequetst gheweest/deur de verachtinge vande oude priuilegien vanden Lande/deur de hoochmoedighe verdruckinge/ beroouinghe ende andere onverdraghelijcke iniurien deur de Spaigniaerts bedreuen gheduerende tgouuernement vanden Hertoge van Alue/ende vanden grooten Commandeur van Castilien / ende dat de Heere Don Jan den seluen wech was houdende/om ulieden weder te brenghen in sulcke benautheden ende verdriet. Waer op ick v antwoordende sal gebruycken van v termen/ ulieder gheheel ende ghemeyne lichaem vande Staten ghequetst ende cranck synde / ende noch niet wel tot hem seluen ghecomen ende ghenesen vande voorleden benautheden/ wordt ghedreycht met een vernieuwen van dien deur Don Jan van Oostenrijck/ als eenighe van ulieden vermoet hebben/ ende ghylieden neemt den Prince van Orangien om dit lichaem te ghenesen. Ick segghe v dat de siecte ulieder lichaem niet soo perijckeleus en is als den Medecijn/ die deur subtijlheyt eñ schoone woorden sal continueren ulieder siecten so seere als hem sal mogelijck wesen/practiserende een aerdich vertrec/om daer en tusschen ulieden te verlaten als hy sal sien d'upterste noot ende confusie vander siecte/ gelijck alle Medecijns doen/ die met hun siecken niet en willen steruen/ ende sal hem vertrecken in zyn schip van Hollant / waer dat hy meer ghevoordert heeft stille sittende / dan hem roe-

rende.

rende. Ghylieden moecht dit ongeluck vanden Medecijn eñ vander siecte beteren/ deur enckel gehoirsaemheyt/ versoeckende aenden Coninck met ootmoedicheyt eñ gediensticheit die ghy syne Maiesteyt schuldich zyt / dat hy ulieder wederstelle inden staet van natuerlijcke ondersaten . Aengaende tquaet vermoeden dat eenighe van ulieden ghehadt hebben van gheuanghen ende geexecuteert te werden vanden voorseyden Don Jan van Oostenrijck/ dinct dat de ghene die hen seluen willen groot maken met perijckel van ulieder leuen / ende hen seluen deur nieuwe oproeren versekeren / siende dat ghylieden seere gheneghen zyt om lichtelijck te ghelooouen / hebben met eenighe merckelijcke coniecture/ desen roep onder ulieden doen stroyen / ghylieden als redelijcke menschen zynde behoorden sulcken roep/ met eenen Hollantschen wint herwaerts aen ghewaeyt/ geen ghehoor te gheuen / ende segghen dat een groote beesticheyt van ulieden soude wesen / eer oirdeel te gheuen op suspicien/ dan op de wercken. Dat Don Jan in zyn comste hem toonende een goedertieren Prince/ wtten Lande ende stercten / (volghende den wille vanden Coninck) de Spaensche soldaten hadde doen vertrecken/ Dat hy hem ghetoont hadde een ghewillich Prince inde vergaderinghen vanden raet/ ende in gehoir te geuen/seere beleeft in zyn antwoorden/ met een ingeboren ende Princelijcke goetheyt/ dewelcke haer is wtstekende met zyn cloecheyt van geeste/ Dat hy hem heeft in ulieder handẽ ghestelt binnen Bruessel/ sonder eenige Spaignaerts te hebben tot zynder bewaringe/ of inden raet vanden Lande eñ luttel onder zyn huysghesin. Alle de welcke saken ghylieden met en menght onkennen of hy en heeft dit gedaen om te belieuen zoo wel tghemeyne alst particulier vanden Lande. Nochtans hebt ghylieden plaetse gegheuen een cleyne suspicie die contrarie is alsulcken wercken/ende soo luttel der waerheyt gelijc/ dat de ghebueren die ulieder wercken sien eñ oirdeelen/ hen verwonderen van soo plompen pretext dat genomen wort van verstandige mannẽ/ gelijck er vele onder ulieden syn. In dien dat de Heere Don Jan van Oostenrijc alsulcken bevel hadde vanden Coninck

gehadt/

gehadt/eñ van hem seluen den wille om eenige onder ulieden te doen onthalsen (dwelcke de termen zyn van ulieder suspicie) eñ te verminderen d'oude priuilegien vanden Lande/ hy en soude dese Spaensche armeye die ghemaect was van zoo cloecke eñ ontsienbare Capiteynen ende soldaten niet hebben doen vertrecken noch oock ouergheghenen het Casteel van Antwerpen/ doen ter tyt onwinnelijck/ noch oock d'ander stercten ende Steden in ulieder handen ghestelt/ maer soude met cleynen cost van versch volck aen te nemen ende byde Spaengnaerts te voeghen/ ghedaen hebben tgene dat ghylieder segt wt enckel vermoeyen. Daeromme ist dat wy wtten wercken ende niet wt suspicie moeten oirdeelen? zoo hebt ghy groote oirsake om te prysen zyn comste/ ende seer vriendelijck draghen tot ulieden/ die ondancbaer zynde/ hem niet en hebt gheacht (onghewapent zynde) ghelijck de hoocheyt van zyn gheslachte/ ende den staet die hy ouer ulieden heeft is eysschende/ wesende een broeder vanden Coninck ende Stadthouder generael van zyne Maiesteyt: ghylieden hebt hem ghenomen zyn wacht/ ende wetten willen stellen/ iae zynen persoone willen vast houden/ deur eenen quaden roep die bottelijck onder ulieden heeft gestropt gheweest. Soo dat de consideratie ende tghebeuren van sulcke saecken my doen ghelooucn/ dat als de boose geesten van Godt toeghelaten wort in eenich lant een oorloghe te verwecken ist dat de menschen henlieden failleren d'eerste vier te stropen/ soo blasen sy van onder d'eerde de suspicien ende tmistrouwen/ die terstont de handen wapenen vande ketelachtighe gheesten. Met dese helsche raserije hebt ghylieden bedrogen geweest. Maer ic bidde ulieden dat de vreese Gods/ de gehoirsaemheyt totten Coninc/ de bewaringe van ulieder goet/ persoonen eñ huysgesinnen voort-aen ouer ulieden meer macht mogen hebben/dan sulcke quade oirblasingen/noch dan die lichtveerdige gelofte die twintich of dertich vande principaelste gheypractiseert hebben/ de welcke onder den tytel (doen ter tyt deur sulcken roep waerschijnich) van tghemeyne welvaer/ ende vande bewaringhe van henlieder leuen een verbont ghemaect hebben/ tselfde nv ter tyt deur

de kennisse van een ander verseker der eñ meerder goet verlaten willen/ dwelcke alleene de middel is om te moghen afkeeren de verderffenisse ende verwoestinghe vanden Lande/ die ontwijfelijck ghescien sal/ ist dat desen twist met wapenen moet ghesliſt zijn/ deur de welcke ist dat ghylieden verliest/ sultet al verliesen: ende ist dat ghylieden winnet/ geensins en sult vermeerdert zijn/ maer tsal altyts weder op en nieu te beginnen zijn blyuende in vreese/ ende groote oncosten dragende om d'armeye te onderhouden ende tgarnisoen in ulieder Steden/ ende sult hebben in Stede van een seer machtich Prince die ghylieden van Godt ontfanghen hebt tot eenen Coninck/ de welcke ghebruyct een seer rechtveerdighe heerschappije/ veel usurpeerders/ de welcke geen macht hebbende sullen ulieden ende hen seluen bederuen/ sonder dat dese Landen sullen moghen in ruste wesen/ voor dat zy wedergebrocht sullen zyn totter ghehoirsaemheyt van haerlieder wettige Heere: Waer op ick Godt bidde/ dat hy ulieden de gratie gheue van te resolueren op tsekerste ende proffytelijcste. Wt Montmedy desen derden van Nouember 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Ville.

Waert dat deffecten die wi belet hebben deur ons neerstich toesien niet zoo perijckeleus en waren/ datter met die te verwachten geen perijckel en viele/ ic soude met v eens zyn/ datmen de suspicie gheen plaetse en soude behooren te geuen/ maer te verwachten tot dat de sake ghe schiet ware: Maer als de Heere Don Jan ons soude metten sweerde deure gheholpen hebben/ souden wy dan noch eenich remedie hebben? Want dese ingheboren eñ Princelijcke goetheyt daer ghy hem mede verciert en zyn in hem niet/ maer wel een gemaecte maniere van deucht/ de welcke niet een half iaer en heeft connen gheduren sonder haer te ontdecken/ zoo sterck is de nature dat sy ten letsten haer doet plaetse maken ende tvier doet wycken/ gelijck de Sonne

doet den rym/ maer de crancheyt van desen aerdigen gheest
ontdect haer/ als hy niet een weynich langer heeft moghen
zyn naturel fortseren/ want ist dat hy hebbende alsulcken
toom/hem seluen niet en heeft connen bedwingen/ hoe ghe-
weldich soude hy dan gheloopen hebben tot tquaet ende de
wreetheyt/ als hy sonder toom soude geweest hebben? Jck en
was niet verwondert dat hy seyde totten Coninc in zyn brie-
uen die op den wech afgeworpen warẽ/dat dese straffe beeste
van naturen /colerijck/wraecgierich ende bloetdorstich haer
niet langer onthouden mocht. Want hy schreef aenden ghe-
nen die getuyge is van syn wreede passien/ende daerom open
de hy hem te familierlijcker zyn herte/ maer ick en soude niet
lichtelijck ghelooft hebben/ dat hi niet meer machts en sou-
de gehadt hebben om te bedwingen dit natuerlijck vier van
wreetheyt/ dwelcke hy droech in zyn herte/ dan ons d'expe-
rientie heeft bewesen/want dat hy de Spaignaerts gesonden
hadde wtten Lande/dat was tsuyker daer mede den cop(we-
sende vol fenijns) van buyten bestreken was/ ende aengaen-
de het Casteel van Antwerpen/ dat hadde hy in sulcker vue-
gen ouergegeuen dat hy hem daer af wel versekert hielt/ende
al ist dat anders gecomen is dan zyn ioncheyt wel meynde/
dat en bevrijt hem niet vande sonde van meyneedicheyt te-
gen Godt/ ende van conspiratie tegen de Landen. Maer dat
wy tegen hem de wapenen hebben aenghenomen/ wie sal
dat connen quaet vinden? dan de gene die van ons priuilegen
niet en weet/ of ist dat hy die kent/ een verrader zy van zyn
Vaderlant? Tgeeft v vreemt dat wy tot onser hulpe ontbo-
den hebben myn Heere den Prince van van Orenge/ noch-
tans weet ghy wel hoedanich dat gheweest is de pacificatie
van Gent/ byde welcke g'accordeert is dat wy sullen alle hul
pe/raet ende daet deen den anderen geuen/ de welcke de Hee-
re Don Jan solemnelijck heeft ghesworen ende naederhant
valschelijck ghevioleert/ de Coninck sterck bevesticht/ ende
nochtans soo wapent hy Don Jan daer teghen/ gheuende
tsweert in handen vanden wtsinnighen/ maer van onsen
weghe en kanmen anders niet ghesegghen / dan dat wy de
puncten van ons accoort ghevolgt hebben. Ende aengaende

de recte van v schrijuen/roerende den persoone van myn Hee-
re den Prince van Orainge/ als dat hy den voet soude in
tschip hebben/ ende dat hy soude gegeuen hebben eenen Hol-
lantschen roep/ oft eenen wint van Hollant/ ende ander der-
gelijcke cluchten die bequamer syn eenen boffon of playsant/
dan een die deur welsprеken eere ende reputatie vercrijghen
wil/ende die ghy nochtans niet binnen smonts en segt/maer
met luyder stemmen wtroept/ men mach v daer op antwoor-
den by v eygen woorden/ dattet is een enckel beesticheyt eer
te ordeelen wt vermoeden/ dan vuytten wercken oft effecten/
maer ter contrarien syn mannelijcke stantafticheyt in tegen-
spoet/ syn neerstich toesien in perijckeleusen tyt, sijn voor-
sichtighe wysheyt in theleyden van een groot feyt/ zijn goe-
dertierenheyt in zyn maniere van leuen/ den vriendelijcken
toeganc by synē persone/en sijn geē Spaensce momaensichtē
maer een ingeboren sake/die te lange geduert heeft om te stel-
len onder de soorte vande guyterije van het simmenspel daer
mede de Heere Don Jan hem conterfeyten wil. Ende al
waert soo dat wy niet en waren versekert van syn te seer ge-
proefde grootmoedicheit/ zoo soude niy nochtans dincken
dat by gebreke van verstant ware/ te vermoeden dat hy/heb-
bende soo goede middelen/ hem souden willen vertrecken eñ
salueren in Hollant/ als oft alle saken hem quamen te bege-
uen ende gebreken/ waer mede ghy gheen oirsake en hebt v
seluen seere te quellen/want ic wil v wel versekeren/soo verre
ic hem te recht kenne/ dat hy sal op tvast Lant langer blyuen
dan ulieden lief sal zijn/ want ist dat de gheheele macht van
Spaignen hem niet en heeft connen wt Hollant doen wyc-
ken/ doen hy geen hulpe en hadde van eenich Heere van zyn-
der qualiteyt/ hoe veel te beter sal hy hem versekert houden/
met hem hebbende soo grooten getal van Heeren ende cloec-
ke Ridders/ die alsoo goeden wille hebben als hy om wel te
doen? In vuegen dat ghy/ als wy moeten kiesen/ niet en be-
hoort quaet te vinden/dat wy eer soecken den Medecijn/ die
soo lange heeft connen bewaren een soo crancke ende wtghe-
teerde partie tot dat hy die heeft gheheel opghebrocht/ ende
dat de Storier die tgheheele lichame hebbende in treyn van

 genesen/

ghenesen ende gheheel op de beenen/ tselfde heeft doen weder invallen in een perijckeleuser siecte dan die eerste was,

Aen myn Heeren de Prelaten vande Nederlanden. 3. Brief.

Mijn Heeren/ een vanden veurnaemste onder de Griecken die gesproken ende verhael heeft gemaect vande onsienlijcke Justitie Gods/ is geweest Seleucius, de welcke hy seght (iae met goede reden) te wesen claerder siende ende straffer dan die vanden mensche/ de welcke de beschuldige ongestraft latende/ dicwils den onnooselen is straffende. Hy ordonneert dese onsienlijcke iusticie die de Landen is visiterende/ ende die vindende verouderde sonden die een geheel Lantschap gemeyne zyn/ de selfde straft met een ghemeyne plage/ daer mede dat benaut worden alle die inghesetten vanden selfden Lande/ ghelijck deur een generale peste/ of deur orloge die opstaen sal (deur de gehengenisse die Godt toelaet zyne onsienlijcke iusticie) dickwils wt een woort dat qualijc verstaen is/ of wt een valsch vermoeden: ende metten cortsten gesept/ wt eenige ander soo slechten sake/ dat wy ons verwonderen te sien geheele Landen verdorven deur orloge ende tweedrachten op sulcken geschil of querele ghefondeert/ als eertijts eenen schilder geschiede om dat hy niet en hadde gheschildert een peert met de voeten om hooghe/ oft op eenighe alsoo slechten oirsake. Eñ in desen moeten wy mercken een rechtueerdich oirdeel Gods. Dese onsienlijcke Justicie heeft oock besocht de particuliere huysen van groote personagen ende andere/ op de welcke als de Justitie vande menschen geen macht en heeft/ of niet en dar haer sweert gebruycken om te straffen de verouderde boosheden/ soo gheeft zy (gebruyckende haer onsienlijcke geessel) de boose mensche een seere quaet kint/ oft oneere aen synen persoon/ oft aen syn geslachte/ oft een ongeneselijcke siecte/ oft eenich geschil dat hem beneemt syn opset. Jck wil dan gelooven midts dat ick een Christen man ben/ dat d'orloghe een gheessel Gods is/ de welcke

de welcke hy toelaet deur vremde effecten/ wiens gramschap gestillet moet worden deur de middelen die zyn Kercke ulieden/ ende ghylieden anderen leert. En staet niet op tsegghen vande menschen/ maer alleene op hem/ die te vreden gestelt zynde/ ulieden den geest sal openen/ om den pays weder te doen comen/ gelijck hy vergramt zynde ulieden heeft ghegheuen den geest van orloghe/ de welcke ghylieden hebt helpen beneerstighen deur een soo plompen verblintheyt dat de conditie van ulieder Geestelijcke personen argher soude wesen in dese orloge douerhant hebbende/ dan verliesende. Maer Godt die thooft is van syn der Kercken/ sal ghedooghen/ indient hem goet dunct/ dat ghylieden verliesende sult winnen/ ende seggen tgene dat eertijts de Griecken seyden. Wy waren verloren hadden wy niet bedoruen geweest. Die heylige schriftuere leert ulieden/ dat by al dien de man die op de schiltwacht ghestelt is/ niet en roept als hy de vyant siet comen ende een allarme en maect om hem te beletten/ dat hy den doot schuldich is. Ende ghylieden en hebt niet alleene misdaen deur stille swyghen/ maer hebt hem onboden/ onfanghen ende vriendelijck onthaelt. Den edeldom ende die derde staet hebben ghedaen dat eenichsins is excuseerlijck/ maer ghylieden die noyt en hebt veracht gheweest/ iae men heeft eer ulieder autoriteyt goet/ ende privilegien vermeerdert/ en hebt geen spreken/ dan te seggen dat Godt willende ulieden straffen/ ulieden verblint heeft/ den welcken ick bidde dat hy ulieden wil openen die ooghen ende dat ghylieden zyne Goddelijcke M^t. ende den Coninck om vergheuenisse biddende/ hier naer soudt moghen soodanighe wesen als ulieder professie ende staet is eysschende. Wt Luxemburg/ desen negensten van Nouembre. 1577.

Antvvoorde van de Prelaten. 3.

Daer by moegt ghy sien dat de tyrannije vande Spaignaerts/ alle d'ondersaten vande Nederlanden onverdraghelijck is/ ende dat de practijcken vanden Heere Don Jan

Jan ons te seere bekent syn/ doen wy d'eerste waren die ons
daer tegen ghestelt hebben. Want ist dat wy noyt en hebben
veracht geweest gelijck ghy segt/ ist dat ons autoriteyt/ goet
ende priuilegien vermeerdert zyn geweest/ soo en heeft noch-
tans t'Spaens honich ons niet connen droncken/noch hen
wreetheyt ons verbaest maken/ noch hen geveynstheyt ons
bedriegen/ maer wy hebben ons cloeckelijc gestelt tegen hen-
lieder straffe heerschappije/ d'welcke doende/ wy alle men-
schen hebben te verstaen gegeuen/dat wi ons particulier pro
fijt niet en soecken/maer dat wy oirdeelen dat ons welvaren
begrepen is inde generale welvaert vanden Lande/ ouerleyt
hebbende d'aenslagen vande Spaignaerts tegen dese Lan-
den ende de verdruckinge vanden volcke/ niet deur particu-
liere passie ofte lichtveerdicheyt van geeste/maer deur de re-
den/de welcke alleene ons heeft doen bestaen zoo treffelijcken
ende loflijcken aenslach. Wy en ontkennen niet dat d'orloghe
een geessel Gods is/ maer wy connen oock wel onderscheyt
maken tusschen den wercman ende zyn instrument/ wy we-
ten oock wel dat Godt de Joden castyde/ maer dattet instru-
ment te weren Sennacherib een wreet tyran was. Oock en
twyfelen wy niet dat ons Godt straft om ons sonden/ maer
wy bekennen dat is door een natie/ die niet en schynt ghebo-
ren te wesen dan om tormenten aen te doen/ ghelijck de hel-
sche furien. Want wat hoeck isser vander werelt daer sy heb
ben mogen aencomen/ die heeft moghen bewaert ende vry
zijn van henlieder wreetheyt/ oncuysheyt/ ende opgeblasen
hoveerdije? maer wy en twyfelen oock niet oft henlieder
eynde sal wesen gelijc meest alle de tirannen gehadt hebben.
Wy sijn oock seere wel te vreden met het lanck verhael dat
ghy ons ghedaen hebt vande Justitie Gods/ waer by wy
nochtans voegen waerachtich te wesen/datter groot onder-
scheyt is tusschen d'oirdeel dat gegeuen wort inde consistorie
vande Coningen/ ende tgene dat gemaect wort inden troon
Godts almachtich/soo dat wy geensins en letten op tghene
datmen van ons segt in Spaignen/soo verre als Godt (ge-
lijck wy geensins en twyfelen) approbere de rechtveerdighe
sake die wy mainteneren/ soo luttel ontsien wy v duyster

dreyge-

drepgemeenten vanden val van onsen staet / gemerct dat wp wel verseckert zijn vanden goeden wille van ons Compatriotten / ende vande vastichept vanden eedt die zp ghesworen hebben. Maer dinct eer dat wp alsoo wel connen maken pragmatike statupten / als ons ghebueren / ende als wp dat sullen bestaen hebben / dat wp oock wel middelen sullen vinden om ons Kercken te regeren sonder nae Roomen te repsen / oft om te comen tot een goet accoort met ons medeborgers / die geensins en begeeren ons verderffenisse / noch ons goet / gelijck wp oock berept zijn henlieden te mainteneren / geensins voor goet houdende de wreetheden vande Spaensche Inquisitie / de welcke hier voortijts alleene gedient hebben om hun te tormenteren. Oirdeelt eer (in dien tgene dat ghp vreest v dunct quaet te wesen) wie dit quaet werck is voorderende / ghp of wp / wp en nemen gheen voorder kennisse van het woort dat ghp den Griecken toeschrijft / maer het is eer den Heere Don Jan ende zijn medeplegers epgen. Want ghelijck Themistocles orloge voerde tegen zijn Lant / alsoo doet ghp oock / ende gelijck hp zijn goet grootelijc vermeerdert hadde / hem seluen vpant makende van zijn volck / alsoo doet oock den Heere Don Jan die niet en heeft dan cappe ende rapiere / als hp gheen ander tptcortinge en heeft dan met sulcken quaden gratie den vrper te maken binnen Naples / is nieuwe orloghe verweckende / ommekeerende hemel ende aerde om te moghen onderhouden dese hoocheit / die hp in zpn ambitieus herte verslint heeft. Hp ende de zpne zpn dan de gene die behooren te seggen tgene dat Themistocles sepde tot zijn vrienden. Wp waren verloren hadden wp niet bedoruen geweest. Nochtans is hier in groot onderscept / want ist datter mach gevonden worden eenige wettighe oirsaken om tegen zijn Lant de wapenen te dragen / soo is Themistocles exculeerlijck / maer de Heere Don Jan en kan hem niet onschuldigen van zijn valschept ende verraderijen / noch voor Godt / noch voor de menschen / de welcke hp zijn epgen brieuen / onderteeckent ende gesegelt zijn getoont gheweest. Themistocles en heeft oock van tghemepne volck niet benijt geweest dan om zijn deucht ende vroomheit / Maer de Heere

 Don

Don Jan is ouer al gehaet om zijn ambitie/ wreetheyt/ ende verbloecte valscheyt ende ongetrouwicheyt. Alleene begeeren wy datse malcander daer in gelijck moghen wesen/ als dat henlieder doot gelijck zy ende seer haest.

Aen myn Heere vander Mothe.
4. Brief.

Ghy bekent deur v antwoorde dat ick eenich gelijc hebbe in mijn brieuen/maer dat ghy my antwoordt by termen van nootsakelijcheyt/makende dese maxime/dat ghi wt nootsake moet wapenen continueren om de resolutie die inde vergaderinge vande Staten ghenomen is te houden staende tegen die verdruckinge van het Spaens gouuernement. Jae ghi maect v slot van reden by v discoursen in deser manieren. Ist dat wi de wapenẽ nederleggen eñ de poorten van onse steden open doen/den Stadthouder generael vanden Coninck Don Jan van Oostenrijc/so sal hy ons op den hals leggẽ een onverdragelijc ioc van zijn armeye/de welcke wy sullen moeten herbergen eñ betalen/eñ daeraf lijden alle moetwillicheyt eñ verdruckinghen/ die den mensche verdrietelijcker zijn om verdragẽ (in dien hi eenich herte heeft) dan de doot selue. Van daer comt v/als ghy segt/ de noot eñ resolutie vander orloge: ten eynde dat ghi de victorie hebbende voort-aen soudt mogen versekert zijn/of de nederlage hebbende/soudt op eenẽ tyt bleuen met de slauernije eynden eñ quyte wesen. Alsulcke resolutien tegen sijnen Coninc smaken de conditie van een bevreest eñ mistroostich Hollants Coopman/ ende niet van een Edelman die de ghemeyne welvaert van zijn Vaderlant begeert/ de welcke drije voetstappen doende van zijn devoir vande gehoirsaemheyt eñ dienst die hy zijnen Coninc schuldich is / sal hem seluen inde vierde verlicht vinden ende met een vriendelijcke ooghe ontfanghen. Ghy seght datter gheen middel en is van eewighe versekerheyt. Dese wantrouwe maect ghy v seluen/ midts dat ghy beseten zijt deur conste ende fraeye aenlockinghe vande ghene die v met hem seluen wil

wil verderuen. Maer doet v ooghen open om aen deser zyden ghemeynschap te houden / zoo sal dese wantrouwe ophouden. Daer en bouen zoo hout ghy voren dat v ten eewige dage soude tot schande ende verwijt gherekent worden / dat ghy sout ghebroken hebben de ghelofte die ghy ghedaen hebt den Prince van Oraignen ende ander zijn bontghenoten. Waer op ick v antwoorde / oneere te wesen / dat een die cranck ende in wanhope staet / hem soeckt te doen slaen ende bederuen. Het is schande hem te velde te begeuen tegen zijnen Coninck. Het is schande oirsake oft deelachtich te wesen inde gemeyne bederuenisse van zijn Vaderlant / maer tis groote eere dese drie puncten deur cloecheyt van gheest te beteren. Aenghaende de reste ghylieden en zijt gheen Enghels gheboren / noch oock niet sonder passien / maer alle menschelijcke beweginghen onderworpen / op de welcke de verachtinge die ulieden ghe schiet is / groote cracht heeft gehadt: Als men sal doen ophouden de oirsake van ulieder beweginge / soo behoort ghylieden oock te doen cesseren ende ophouden ulieder verbont van wapenen tegen den Coninc / ghelijck andere Princen / gemeynten ende Heeren van Europen ghewoonlijck doen. De welcke aen heurlieder eere gequetst zijnde / hebben hun hoornen opghesteken / maer als d'oirsake daeromme dat sy de wapenen aenveerden henlieden gheconsenteert was / oft dat den noot vanden tyt ende van henlieder saken hun ghedwonghen heeft, zoo zyn zy achterwaerts ghetrocken. Ghy behoirt te voorsien dat de Prince van Orainge / die deur zyn voorleden benautheden voorsinnich ghewordden is / den eenen voet sal hebben onder ulieden / ende d'ander daer buyten om hem te vertrecken in sijn schip van Hollandt / met d'eerste teghenspoet die hem toecomen sal. Maer ghylieden sult voorsinnigher wesen / ist dat ghylieden hem voorcomt / deur een accoort dat der ghemeynte vanden Landen profijtelijck is / ende ulieder eerlijck / die noyt de wille hebt ghehadt van te doen acte van vyantschap teghen ulieder Prince / dan alleene om de ghemeyne Priuilegien vanden Landen te beschermen. Ghylieden en sijt gheen slauen /

noch aenden Prince van Orainge by eede verbonden teghen de ghemeyne welvaert vande Landen. Ende ghelijct warachtich is/ dat ghy niet en hebt ulieder meer toebehoorende dan v eyghen persoonen/ zoo bewaert ulieder handen ende wapenen tot een beter oirsake/ ende die oock naerder is dan ghy meynt. Wt Montmedy/ desen 7. van September 1577.

Antvvoorde vande Heere vander Mothe. 4. Ant.

TE doen dat den noot ghebiet/ en is niet te doen teghen reden/ maer den tegenwoordighē noot niet te obedieren/ is gans ende gheheel teghen alle reden. Wel is waer datter generale regels zyn/ ghenoemt regels van redē/ ghelijck als is zyn ghebuer niet te beschadighen. Maer ist dat het den noot vander orloge is eysschende/ sal ic myn soldaten houden slapende/ sonder mynen naeghelegen vyant te beschadigen? Niettemin als ghy v seluen verclaert een aduocaet te zyn vande reden/ so zijt ghy een ouertreder de warachtige reden bevichtende/ dwelcke verstaen wort by lieden van feyte/ tsy van orloghe of van state/ niet by generale reghels die byde meesters inde consten van Louen geapprobeert zyn/ maer deur een wijs onderschept van verscheyden circonstantien in particuliere feyten. Ist dat also (ghelijck alst is) dattet voornemen is vanden Spaignaerts/ dwelcke wt hun eyghen brieuen (die ghenomen zijn gheweest) is ontdect/ ons alle tsamen metten viere ende sweerde te vernielen/ dat oock de mieyninghe vanden Heere Don Jan is/ ons te bedrieghen ende daer nae te vermoorden/ ghelyck sijn eyghen hant heeft gheschreuen/ ist dat hy ons comt bespringhen met een heyr dat vergadert is van natien die ons doode vyanden zijn/ ende dat wy om dese slauernije te ontgaen/ als lieden van eeren lieuer kiesen te steruen/ zyn wy niet deur den noot gedwongen tot strijden? en is dese noot niet gevoegt met de reden? Ende in dien dat de schoone exemplen die ick hebbe hooren verhalen (want ghelijck ghy weet ick ben een soldaet

ende

ende gheen clerck) warachtich syn/ soo en warent geen Hollantsche cooplieden die soo seere ghepresen sijn / vande welcke de ghedenckenisse heden sdaegs noch is de trompette van eeren om alle edelmannen wacker te maken om den wech van deughden inne te gaen / maer de cloecste orlogs mannen vander werelt / die gheresolueert hebben te verwinnen of te steruen / ende lieuer de doot te kiesen dan een barbarische slauernije. Ick en sal v gheen exemplen voorhouden / want ghy sijt soo wel gheleert dat ghy die ghenoech weet / Maer ist dat die Hollantsche cooplieden soo wel syn gheresolueert gheweest als ghy seght / soo soude mijn aduijs syn datmen soude degraderen van haren edeldom alle de gene die de wapenen teghen hun vaderlant draghen / ende edel maken soo corageusen ende resoluten volck ende hun sghelijcke / ghelijcker oock noch veel ander in ons lant syn alsoo gesint. Ist dat wy drie voetstappen van deuoir doende / souden inde vierde behooren deur den Coninck verlicht te werden / soo en behooren wy dan niet meer ghedreygt te worden met die Spaensche wreetheyt / Niettemin het en is deerste reyse niet / dat ghy ende dijns gelijcke ons hebt willen bedriegen/ ende deur v gheloften bedroghen hebt. De Spaegnaert die tlant ende die steden gheransoent / ende verbrant heeft/ die alle wreetheden heeft ghebruyct die opt eenich Heydens mensche heeft connen bedincken / die de spreecwoorden vanden ouden tijt heeft doen vergheten / wantmen seght niet meer Punycsche trouwe, noch Scythiaensche wreethept/ want dat wort hedensdaegs al ghedaen op sijn Spaensch: Ick segghe de Spaignaert die sulcs is / wort gheeert ende ghefeesteert / maer wy die alle ghehoorsaemheyt ende affectie bewesen hebben / te bouengaende alle deuoirs van ander natien tot henlieder Princen / sijn ten besten ghegheuen/ ende ons goet ende leuen tot eenen roof / iae / dat meer is ons eere wort ghedreygt / ende daer en bouen wilt ghy ons d'oogen verblinden met v schoone bedriegelijcke woorden. Weet dat wy niet en letten op tgene datmen ons segt / maer op tgene datmen ons doet/ Ende aengaende mijn Heere den Prince van Orenge/ so en is ons anders niet leet/ dan dat wi

soo

soo en is ons anders niet leet/ dan dat wy soo lange ghetoeft
hebben om sulcx te doen als wy gedaen hebben/ ghelijck wy
verbonden syn byde Pacificatie van Ghent/ iae zijn resolutie
is ons soo bekent/ dat wy gheensins alsulcken vertreck be-
duchten als ghy v seluen laet dincken. Ter contrarien soo
dunct my dat ghy/ sprekende tot my die een crijchsman ben/
ende de gheleghentheyt vanden Lande ende stercten vande
Steden kenne/ uwen spot met my hout/ als ghy my wilt doẽ
verstaen dat hy in zijn schip sal vlieden met d'eerste ongeluck
datter comen sal. Maer ick wil v wel versekeren dat de Hee-
re Don Jan hem sal vertrecken in zynen nest van Luxem-
borg/ met d'eerste nederlaghe die hy sal hebben. Oock zynt
maer beuselen tghene dat ghy voortsbringt/ van dat d'oirsa-
ken gheweert te zyn van ons gestoortheyt/ iae is soo vele als
het wit swart te heeten/ want ist datter hier voortijts maer
een once redens en was/ om ons te resolueren totter orloghe/
soo synder nv hondert duysent. Ende om een eynde te makẽ/
nae dien datter niet en is meer ons eygen dan wy selue/ soo
sullen wy ons wel wachten onder de voet ghebrocht te wer-
den van een soo wreeden natie/ die ons soo groot vyant is/
ende ons handen wel bewaren om ons totter doot toe tegen
ulieden ende ulieder sgelijcke te verweeren/ die de helft vande
vreese mede sult dragen eer tspel sal eynde nemen.

Aen myn Heere van Ville. 5. Brief.

ICk hebbe uwen brief gesien de welcke inhoudt een rolle
ende verhael vande hoofden/ getal van soldaten eñ van-
der ordonnantie van ulieder armeye die ghy de Staten
toeschrijft. Waer op ic v sal antwoorden/ dat ghy te veel hoof
den eñ nieuwe soldaten hebt/ maer luttel die den crychs han-
del verstaen hebben. De politie die ghy ulieder leger stelt van
niet te roouen eñ stelen/ sal een oirsake wesẽ dat van dit cleyn
hoopken soldaten die ghylieden hebt/ de walen eñ Francoisẽ
ulieder sullen verlaten/ de welcke met d'eerste ghelegentheyt
hen sullen comen ouergeuen in des Conincx legher/ daer toe
getrocken

ghetrocken zynde deur een generael roouen dat hun sal toegelaten werden. Ist dat ghylieden om tselfde te beletten resolutie neemt van strijt te leueren opde passage vander Mase/so leert ulieden d'experientie ende een gemeyn verstant/dat een crancke partije sal zyn/ die de nieuwe soldaten sullen hebben/al ist dat zy therte hebben eñ van goeden wille zijn. Pompeus wert bedoruen/eñ verdorf ooc alle de gene die hẽ volgdẽ tegen theyr van Cesar dat van dẽ crijchshandel verstant hadde/ hoe wel dat Pompeus heyr meerder eñ beter ghewapent was. Ist dat ghylieden v volc legt in vaste Steden voor garnisoen/dat doende verraet ghylieden v geheel plat Lant/ende vele vande Steden / die inden eersten aenstoot sullen comen onder de macht van uwen vyant/de welcke alle manierẽ van vyantschap sal gebruycken/die het recht vander orloge ende ulieder wederspannicheyt hem sal toelaten. Ghy segt dat de Prince van Oraingen den Staten geloeft heeft orden te stellen dattet plat Landt van des Coninckx armeye niet en soude berooft worden/ende als eenige Stadt sal belegert zijn die te ontsetten. Alsulcke propoosten dienen ghesept den ghenen die niet en weten wat die allendighe Stadt van Haerlem gebeurt is/de welcke op de ghelofte van bystant obstinaet blyuende in haer te verweeren/ gheleden heeft eenen bitteren hongher ende seer wreet eynde/ den victorieusen by recht vander orloghe toegelaten. Sulcken verseekeringhe sy gegeuen den ghenen die gheen kennisse en hebben dat d'ongeluck in alle syn aenslaghen ende armeyen te Landen hem heeft gesellscap gehouden/ Ist dat ghy hem in grooter weerdẽ hebt om tgene dat hy in Hollant gedaen heeft/ ghedenct dat hy daer luttel met feyten van wapenen heeft gewonnen/ maer die Hollanders hebben hem ontboden/ teghen de welcke hy hem heeft gedraghen met sulcken discretie als zyn benautheden waren eysschende/met voorspoets genoech/dwelcke hem niet en sal volgen int geleyden van een heyr te Lande/ gelijc d'apparẽtie genoech is. Eñ al ist dat hy in tbeginsel hem gelaet d'armeye banden Coninc te willen wederstaen/segt mi liever wat middel heeft hy van hem seluen om ten lange lesten ulieden te beschermen? Wat bewaringe/ wat vergeldinge moegt ghi van

hem

hem verwachten ? Want ist dat hy eenich groot Heere of Prince v ontrent gheseten ontbiedt / hy sal v stellen onder de subiectie vande gene/die by auenture hem straffer ouer v sal dragen/ dan de Spaignarts gedaē hebben. Ghy segt/ dat ghilieden hebt een groote menichte van groot geschut / ende gesloten steden/ die hen tegen een leger ghereet maken / ende oock een groote menichte van penninghen totter betalinghe van een heyrcracht / D'oueruloedicheyt van dese drie saken souden seer goet sijn / soo verre als die met veruaren ende wel vereenigde Capiteynen/ oude soldaten die vandē crijchshandel weten / ende met een rechtueerdighe sake gheuoecht ware. Ick weet wel dat ghy dese antwoorde voor goet sult nemen / om des wille dat ghy gheirne de waerheyt hoort/ ende oock my die ghewoone ben de waerheyt te seggen. Wt Luyck desen eersten van Nouembre. 1577.

Antvvoorde vande Heere van Ville. 5. Ant.

Ist dat dat ghi altijt ghewone sijt de waerheyt te seggen/ gelijc ghy my versekert / so moeten wy ons seluen verweren/nae dien dat gyliedē gereſolueert sijt den soldaten te geuen den generalen roof vanden geheelen lande/ende is oock een sake die wy ouer langen tijt ghelooft hebben hoe wel dat ghy ende die uwe de contrarie hebt willen segghen/ oock so is dickwils de cracht der waerheyt soo groot / datse dicwils den geveysden dwynght die wt te spreken. Maer gelijc ic sie dat eens deels v waerscouwingen waerachtich sijn/ niet om dat ghyt segt maer om dat wy dat selue alsoo oirdeelen te wesen/ Soo en vindt oock niet quaet/ ist dat ick v oock v ghebreken te kennen gheue. Ist dat ghy den soldaten den roof vanden lande gheeft/ hoe sult ghy den Epicurischen Francois onder discipline houdē/die alree in sijn lant de vryheyt van al te rouen soo seere aengenomen heeft/dat hy noch orden noch mate en houdt? Ist dat de Spaignaert die tot noch toe ghereghelder heeft geweest/ eens den toom te lanck heeft / dan sult ghy te late geware worden / hoe vele dat sijn gieric-

giericheyt grooter is dan dese lichtveerdige begeerte van roo
uen vande Fransoisen/so dat ic geensins en twijfele of God/
die d'orden is beminnende eñ vyant is van desorden ende
confusie/ hoe schoone dat ulieder beghinsel mach schijnen te
wesen / ten lesten ulieden sal doen verghaen deur de selue
confusie die ghylieden zoo seere sult bemint hebben. Maer
ter contrarien nae dien ons Godt heeft willen geuen alsulckẽ
hooft als mijn Heere de Prince van Orainge/ hoe wel dat na
tsegghen vande wyse mannen late genoech is/ wy sullen ten
lesten deur zyn beleyden van dese Spaensche slauernije ver-
lost zijn/ hoe wel dat wy int beginsel / deur het oncrupt dat
noch niet en is reyn wtgeroeyt/ niet en sien de vrucht die wy
begeeren. Want ist dat hy soo luttel crachts ende luttel mid-
dels hebbende/ den Hertoge van Alue eñ den grooten Com-
mandeur gebroken heeft/ wat moeten wi dan van hem hopẽ/
nae dat hy de voorleden fauten sal gebetert hebben/ waer in
de meeste swaricheyt sal gelegen zijn/ als hem zoo grootẽ volc
sal zijn/ eñ alsulcken macht onder zijn bevel hebben? Ist dat
hy Haerlem niet en heeft connen ontsetten/ soo en hebben ooc
de Hertoge van Alue eñ de grooten Commandeur Middel-
borch niet connen secoureren/ daer ongelijck meer aen ghele-
gen was dan aen Haerlem. Ist dat d'executie groot is geweest
binnen Haerlem ende niet binnẽ Middelborch/ daer by wor-
det onderschept ghesien datter is tusschen de wreetheyt ende
moetwillicheyt vanden Hertoghe van Alue eñ die goedertie-
renheyt eñ maticheyt vanden Prince. Ghy segt dat wi geen-
sins en connen verwachten recompense oft vergeldingen van
ons moeyten ende arbeyt/ rechts of wi anderen loon sochten
dan van eere/ die de vroomheit volght/ ende van onse vrijheit.
Maer ghy hebt gesproken volgende het naturel vande gene
daer ghi mede verkeert/ de welcke onsteken zijn met dese on-
versadelijcke giericheyt ende begeerlijcheyt/ die de gheheele
werelt verslint heeft/ Niettemin wat ander vergeldinge sijt
ghylieden verwachtende / dan den roof van onse borghers?
met de welcke dit arm ghespuys van Spaignen ouer lanck
heeft ghecleet geweest? Dese middelen zijn in onsen handen/
ende ghelijck als wy tghewelt houden / alsoo souden wy ooc

Haerlem. Middelborgh.

in

in dien wy ulieden gelijc waren ons seluen mogen van tselfde rycke maken. Ghi sult seggen dat wyt niet en sullen doen/ tselve consentere ick v dat waer is/ ende daer deur concludere ic dat ons maticheyt alsoo groot is/ eñ weerdich gepresen/ als ulieder onversadelijcke begeerte van roouen te seer groot is/ ende voor Godt ende den menschen grouwelijck.

Aen den Heere van Lumay 6. Brief.

Ghi berispt my in twee poincten/ die ghi in mijn brieuen gemerct hebt. D'eerste is dat ick te bitter eñ stout bẽ om te blameren de wercken vande Staten met de welcke veel Princen/ groote Heeren ende een groot getal van verstandige mannen in verbont zijn. Dander is dat ick van groote personagien spreke/ sonder henlieden toe te schrijuen de qualiteytẽ die hun na de beleefde wyse van onsen tyt toebehooren. Op d'eerste punct en kan ic niet onkennen dat ick uwe wercken geblameert hebbe/ met gelijcke stouticheit als ghi die bestaet te doen. Ist dat sulcken vrijheyt mach berispt worden/ zoo is die noch meer in v dan in my/ gemerct dat een onbillic werc meer te berispen is dan de woorden. Aengaende de qualiteyten die achtergelaten ende inde penne gebleuen zijn/ als ick mentie make van groote personagen/ dit achterlaten en comt niet wt boerachticheyt oft houeerdije die in mi is/ ende noch min wt ignorantie vande qualiteyten die ghemeynlijc zijn hoocheyt/ excellentie/ ghenade/ hoochweerdichste ende andere dergheliјcke/ maer om de begeirte die ick hebbe van met corte woorden te schrijfuen/ nimmermeer drye woorden schrijuende/ als ic mijnen zin niet en mach te kennen geuen. Ick bidde v ooc dat ghi wilt geloouen/ dat als ick segge/ den Paus/ de keyser/ den Coninck/ den Cardinael/ den Stadthouder generael/ den Hertoge/ den Bisschop/ den Graue/ den Coronel/ hier in onderhoude ic de maniere vãder plaetse daer ic sekeren tyt hebbe opgebrocht geweest. Ghi weet wel dat Augustus/ Traianus/ Theodosius/ Constantin/ Carolus Magnus/ Viriatus/ hen luyster eñ lof dragen alleene in haer

lieder namen. Ist dat v mijn antwoorde niet en voldoet/ende dat ghy my beter leert / ic sal v volgen. Wt Luxemborch desen eenentwintichsten van November. 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Lumay. 6. Ant.

GHy en hebt noch niet bewesen/of en soudt ooc geensins connen bewijsen/ dat de wercken vandē Staten quaet zyn/daerom en is v maniere van spreken geen vryheit/ maer een te groote stoutichept/die ghi v seluē toe geeft van te lasteren. Eñ aengaende tgene dat ghi spreect van groote personagien/sonder de civiliteit oft gemanierthcit van onsen tijt te onderhouden/ ick consentere v dat ghijt niet en doet deur onwetenschap of boerachticheit/ maer wel wt hoveerdije eñ verachtinge van treffelijcke mannen/ of van alle den volcke/ geensins volghende de ghewoonlijcke maniere van spreken/ want d'exemplen die ghy voorts-brengt zijn tegen v/ om dat de ghene die alsoo ghesproken hebben/ hebben naer d'vsancie van henlieder tijt gesproken. Ist dat ghy vergeten hadt d'onmanierlijck opbringen dat ghi hebt aenghenomen onder de natie daer ghy opgevoet zijt gheweest/ende van henlieder geleert tghene dat beleeft ende manierlijck is in henlieder tale/ ghi sout beter leuen ende ooc beter spreken. Eñ om des wille dat ghi presenteert te leeren / in dien ic v beter wyse/ so onthout van my/ datmen behoort te spreken gelijc tgemeyn volc spreect/ ende te oirdeelen ghelijck de wyse.

Aen den Heere vander Mothe. 7. Brief.

GHy seght in dien ghy comt te proeuen v trachten in den strijt/ tegen de heyrcracht vanden Conine/ onder tbeleyden vanden Heere Don Jan/dat ghy hopet dat Godt v sal behulpich syn: maer ick ghelooue dat hy / so ghy

met de wapenen voortvaert v een vonnisse sal gheuen / ghe-
lijckvormich tghene dat de Coninck van v ghenen sal / ende
dat die hier verwesē sijn op der eerden / ooc inden hemel sullen
verwesen syn / deur de iammerlijcke wtcoemste / die ghy heb-
ben sult indē strijt / Welcke wtcoemste d'ouders eertyts heb-
ben de fortuyne toegheschreuen / Maer wy Christenen moe-
ten dat den oirdeel Gods toeschryuen / die de rechtueerdige
wercken vande Princen voordert / ende de ongehetrouheden
ende wederspannicheyt vā henlieder ondersaten strafr / van-
de welcke ghy soect te toonen eenighe excuse / deur een ghe-
meyne ende bycans generael consent van alle den volcke
vande Nederlanden / dwelcke met eenen voys heeft aenge-
hangen aen dit verbont ende conspiratie. Waer op so ont-
hout dat als de menichte van tgemeyne volc is sonder toom /
dickwils genoech is hatende henlieder wettighe ouerheyt:
daer by ghevoegt dat ghelijckerwys dit volck sonder consi-
deratie ghecomen is in dese dwaesheyt / alsoo salt hem oock
alsoo haeste daer wt trecken / waer van de wtcoemste seer
corts mijn segghen waermaken sal. Voort soo seght ghy dat
een Capiteyn commissie hebbēde vande Staten / meer volcx
sal op eenen dach in dese landen opnemen / dan den Heere
Don Jan soude doen op een maent / Waer af ick my niet en
verwondere / nademael onder ulieden is regnerende alsulc-
ken verdoolthept / als een yegelijck weet / oock soo sien wy /
dat een arbeyder meer breect op eenen dach / dat een goet
metser soude op een maent connen opmaken. Wt Luxem-
burg desen seuensten van Nouembre 1577.

Antvvoorde vande Heere vander Mothe. 7.

IST dat Godt de wercken vande Princen voordert / en
dunckt v oock niet / dat hy swaerlycken sal straffen de
ghene die de Priuilegen vanden volcke breken / ende
die den eedt breken die sy in der blyde incomsten gedaen heb-
ben? Maer nae tien dat de fortune inder orloghe niet en

domineert/maer dat de gheschiedenissen ende dispositien der victorien inde hant Gods staen/ de welcke alleene als opperste Heere de victorien ordonneert ende gheeft. Nochtans al ist dat ick geen clerck/ maer een orlochs man ben/ zoo weet ic wel/ dat de gene die tbeste recht hebben/ niet altijts de ouerwinninge en vercrijghen/maer dat Godt wt redenen die den menschen dicwils verborghen/ nochtans rechtveerdich zijn (want daer is altijts stoffe genoech om de menschen te straffē) de rechtveerdige deur de quade straffet/in vuegen/ zoo de victorien seker getuyghenissen waren vande gherechticheit van deene der partijen/dat Pompeus die een meerder Capiteyn ende Heere van cloecker verstant was dan ghy zijt/ seere soude bedroghen gheweest hebben/ doen hy by den Philosophe (hoe wel dat hy t'onrechte accuseerde de Prouidentie) voor seker seyde/ dat hy altijts victorieus was bleuen int voorstaē van een onrechte sake/ende de letste reyse/ doen hy verwonnen wert dat hy voorstaende de beste partije/van zynē vyant hadde geslagen geweest, die hem wederspannich geset hadde tegen den staet/ dien hy ter neder heeft gheworpen. Ick sal v noch meer seggen/ dat ick toonende v brieuen aen eenige geleerde lieden/van henlieder verstaen hebbe/dat Hugo Capet/ van wien de Coningen van Vranckerijck hun afcomste hebben/eñ de Princē van dese Lande eñ houe van Bourgoignen/ goede voorspoet hadde in zijn saken/als hy aennam de tyrannē te straffen/ gelijc ooc binnē onsen tijt die van Swedē/ Denemarcke ende Schotlant gehadt hebben/ende daer te voren de Switsers. Dwelcke ghy behoorde te gedincken/oock zoo seyde hy my in Latijn/ick en weet wat gemeyne spreeckwoort dat ic niet en verstont/ maer den sin daer af hebbe ic onthouden/ te weten/ dattet oirdeel genomen op de geschiedenisse/de regel is vande sotten. Ende op tgene dat ghy segt vande menichte van tgemeyne volck/seyde hy my voor alle antwoorde een ander spreeckwoort dwelcke ick wel verstae/ te weten/ Vox populi, Vox Dei. Maer soo hy de reste van v verhael ouerleyde/ als zynde niet dan woorden sonder reden / zoo prees hi seere v woorden vande goede metser ende werrman/ want hy bevint waerachtich te wesen tghene dat de Keyser

 Kaerle

Kaerle voorseyt heeft / als dat d'onverdragelijcke hoveerdije vande godloose Spaensche wercliedẽ/op eenen dach soude destrueren ende bederuen/ al tgene dat hy met zoo veel arbeyts in alle zijn leuen gemaect hadde. Ende voor conclusie soo sal ic v dit woort seggen/ de ghene die den riem noch ghegort heeft/en beroemt hem niet voor dat hy ontgort is/ want daer comen tweelf uren inden dach.

Aen myn Heere van Ville.
8. Brief.

JCk hebbe verstaen mijn Heere wt de brieuen die ghi nv onlancx hebt geschreuen/dat ghi genoech voorsiet d'ongeluc daer dese arme Landen hen seluen in worpen. Waer op ghi ooc segt dat te late is om raet te nemen/om tquaet deur een versoeninge af te keeren. Alsoo seyt de siecke die geen gevoelẽ meer en heeft/ende niet en kan genesen: Maer die gene die de wille heeft van zijn gesontheyt weder te crygen/ luystert eñ volgt tot allen tijden van zijnder siecte/den raet vandẽ Medecijn/in onsen tyden eñ ooc voor onsen tyden heeft men wel gesien oproeringhen van volcke / ende afwijckinge van haerlieder Prince / de welcke oock opghehouden hebben/ als een yeghelijck van zijnder zyden (den ondersaet eerst) zijn schult bekent heeft. Ghi hebt moghen sien in eenighe huysen van uwer kennisse/datter geschillen tusschen die Vader ende de sone geweest zijn/ de welcke een eynde namen als op weder zyde een yeghelijck zijn devoir ghedaen heeft/ te weten als de sone bekent heeft de gehoirsaemheyt die de natuere selfs hem is leerende/ ende dat de Vader den sone een aensicht van vaste liefde ghetoont heeft. Dese versoeninghe ghschiet zijnde/ soo heeft hen ghesla chte beter ghevaren / ende hebben daer nae met een goet verstant hun saken ghereegiert / om dat zy vande vremde niet en souden bespot eñ bedrogen worden. Ist dat desen twist tusschen den Vader ende sone ghecontinueert hadde/de geheele bedervenisse van haerlieder familie soude daer wt gevolgt hebben.

Nv soo zijn de Landen ende Steden van dese Nederlanden/ niet dan een groot ghetal van veel huysghesinnen / in een vergadert / onder den naem van Monarchie/ vanden welcken die Coninck een ghemeyne Vader is / ulieder devoir is dat ghylieden hem gehoirsaem synde de wapenen af legget / ende zoo wel zyn geboden als die van zijnen Stadthouder generael ontfanget / dwelcke voorwaer voor ulieden een lichter eñ sekerder wech is/ dan ulieder verbonden ende wantrouwige confederatie. Het devoir vanden Coninc (de welcke is gebruyckende een seer rechtueerdige heerschappije onder d'ooghe ende vreese Gods) sal ulieden kennelijck zijn in dat hy nae ulieden sal hooren/ ende ulieder vryheden ende oude priuilegien gheheel sal laten. De verbintenisse ende gedienstichheyt die ghi hem schuldich zijt/eyssche, dat ghy zyne Maiesteyt sult bidden dat hy zijn rechtveerdighe gramschap wil matigen eñ ulieden vergeuen/ ende ooc bekennen voor zyne ondersaten/ dien te cort ghedaen is / deur tforsich aenstellen vanden Spaignaerts/ ende zyn ghenade en sal ulieden niet weygeren te ontfangen/eñ met een goede ooge te letten op ulieder vertooninghen ende clachten/ als ghylieden die sult doen met alsulcke ootmoedicheyt als inden ondersaet behoort te wesen. Ende op dat mijn propoost soude een eynde nemen daert heeft begost/zoo onthoudt/ dat de begeerte van gecureert eñ genesen te worden/ tbeste deel is vander genesinge: ende dattet opstaen als men geuallen is/ veel loflijcker is/ dan obstinatelijck in zijn quaetheyt hem seluen te veteeren. Jck bidde Godt dat hy v ende dijns gelijcke/ de ghenade wil gheuen/te moghen kiesen tgene dattet beste is/ voor de gemeyne ruste van ons Vaderlant. Wt Luyck/desen eersten van Nouember 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Ville. 8.

DE begeerte van genesẽ te wesen is tbeginsel vander gesonthz/maer wie is die siecke die so qualijc bedacht is/ dat hi soude willẽ genesen werdẽ deur middel vande gene/die hẽ so dicwils fenijn in stede vã Medecijne heeft gepresenteert?

senteert. Wie can geloouen dattet synen vader is die hẽ so dic wils slangen heeft gegeuẽ als hy hem met de tranen in d'oogen om broot heeft gebeden? Daerom begeeren wy genesen te wesen/ maer niet deur de moeder den raet van Spaignen die ons heeft voortsgebrocht Hertogen van Alue/ Commandeurs eñ Don Jans/ dat monsters sijn op der eerdẽ/ welcker wreetheyt eñ meyneedicheyt ons genoech bekent sijn/ Ende ist dattet deuoir vandẽ ondersaet/ de Prince moet nooden om syn deuoir te doen/ ons oetmoedige supplicatien die wy sonden by myn Heere van Bergen ende Montigni/ hebben die verdient datmen henlieden dleuen heeft ghenomen / ende datmen toonde aen henlieder persoonen watmen doen soude met de hoofden van Nederlant / in dien sy in Spaignen quamen? oock alle de remonstrãtien die wy naederhandt gedaen hebben/ behoorẽ die in stede van een vriendelijc gesichte ende vaderlicke genade hier te brengẽ desen ouerloop vande Spaignaers die ons so dicwils comen ouerloopen? Ist datmen dan wil beginnen ons te laten gebruicken ons priuilegien/ datmen de vremdelingen doe vertreckẽ ende dattet lant dwelcke noch Coninc noch Monarche en kent / Maer wel een Hertoge van Brabãt/ Graue van Vlaenderen. etc. geregeert sy achtervolgende de priuilegien vanden landen ende byden raet vanden land e/ want wy en syn gheen ondersaten van Spaignẽ/ maer wi verheffen ons Leenen vandẽ Hertogen van Brabant/ Grauen van Vlaenderen etc.

Aende Heere van Naues Raet van syne Maiesteyt. 9. Brief.

Myn Heere de continuatie vande inlantsche orloghen in Vranckerijck / heeft binnen zeuentien iaren herwaerts/ tgheheel corpus vanden Rijcke soo seere benaut / datter noch sommighe leden syn die nv ter tyt eenighe hertcloppinghe ghevoelen/ niet teghenstaende dat tprincipaelste quaet daer wt is. Om dwelcke te beterẽ so heeft Godt verleẽt de nrijcke van Vranckerijck het wijs gouuernement vande

vande Coninginne des Coninex moeder/de welcke niet min moeyte en heeft gehadt om te verwinnen de lichtveerdighe suspitien vande Catholijcke Fransoisen/ als d'aenstooten vande vyanden/vande welcke zy therte/tvoornemen/ende de crachten deur een cloec verstant heeft gebroken/in der vuegē dat haer wercken met goede reden verdient hebben/ vande naecomers ende van ons alder eerst ghecert ende gepresen te wesen. Sy heeft deur een seer groote voorsichticheyt/ gedue-rende de strafste oproeren van Vrancrijc/met alle ommegese-ten Princen ende Staten den peys onderhouden/iae met de gene die in therte hen vyanden waren/ende secretelijck d'on-cruyt daer af saeyden in tselfde Coninckrijcke. Sy heeft de dreygementen van die vanden Roomschen rycke om het we-dereysschen van Mets/ Toul ende Verdun/ soo wysselijck doen ophouden: Sy heeft den Engelschen de hant gesloten om het geschil van Cales/ ende henlieden wtten handen ghe-nomen de hauen van Haure de grace: Sy heeft zoo menich-mael gesien in therte van Vranckerijck op diuersche plaetsen d'armeyen vande vyanden gheconduicteert van een Prince vanden bloede ende van een de verstandichste Capiteyn die binnen onsen tyden geweest is: Sy heeft ghesien de helft van des Coninex innecomen wt zynen handen/de principale Ste-den ende Landen/ iae metten cortsten gheseyt meer dan de helft vanden Coninerijcke in handen vande vyanden/die ge-willich voor Heeren byde ingesetenen van dien bekent wer-den. Alle de welcke swaericheden sy verwonnen heeft met te consenteren een zake die den seluen vyanden aenghenaem was/ om daer wt te trecken een sake die den Coninck ende den Coninckrijcke soude profijtelijck zijn. Ende op dat ick al mach begrijpen met een woort/ sy heuet Conincrijcke dat soo dicwils is besprongen geweest geconserueert/ sonder dat-ter yet vanden staet vanden geheelen Rycke noch ooc vande aliancen vande ommegeseten gebueren vermindert is/ maer alle saken zyn inden selfden staet gelijc die wylen hooger ge-dachten Coninck Henrick de tweede haren Heere ende man ghesteruende/ gelaten heeft. Ende om haer wercken ende geluc-kich gouuernement meerder claerheyt te geuen/ ouerlegt eñ

geliſct die by die vande voorghaende Rycken. De Coninc
Franſois heeft die van Parijs verbaeſt ende vluchtende
geſien inden Jare 1544. Voor een heyr van vyfentwintich
duyſent mannen dwelcke de Stadt van S. Deſir/ wel vyf-
rich mylen van daer gelegen/ belegert hadde/ ſonder daer
ſnne te connen verſten/ maer ſochte peys te makẽ/ eñ dede
afſtant van tgene dat hy was houdende in ſquartier van
Luxemburg. De Coninginne heeft int herte vanden Rycke
ghesien hondert duyſent vyanden inde wapen/ die de
ſchoonſte ende grootſte Steden vanden Rycke houdende
waren/ eñ heeft ſonder yet te verlieſẽ iae ſonder de vlucht
ende verbaeſtheyt van die van Parijs / dit ghewelt doen
ceſſeren ende ophouden. De Coninc Henric peys makende,
heeft afſtant gedaẽ vande Landen die gewonnen waren in
Piemont/ Sauoye/ eñ Luxemburg: De Coninginne heeft
deur alle de tractaten van peys die ſy gemaect heeft altyts
weder gecregen de Steden eñ Landẽ die verloren warẽ. De
voorſeyde Heerẽ eñ Coningen hadden voor hun raet eñ wa
ren ghedient/ van eenen Cancelier/ eenen Connestable vier
Maerſchalc eñ eenẽ Admirael/ de welcke met malcander
ſtredẽ om beſt te dienẽ tot de welvaert vandẽ Conincrijcke:
eñ waren geobedieert van een groote menichte van cloecke
Edelmannen die alle tſamen van eender herte eñ wille wa
ren. Maer zy heeft dicwils bevondẽ geweeſt datſe de ſaken
heeft gehandelt/ ſonder Cancellier/ ſonder Connestable eñ
ſonder Maerſchalcs. Sy hadden alle hun onderſaten wel
vereenicht eñ geaffectioneert/ de Coninginne heeft dicwils
geſien dat nauwe de helft vande Franſoiſen voor den Co-
ninc de wapenẽ aenveert hebben, eñ en heeft niet alleene in-
den raet/ maer oock inde eygen camer vanden Coninc geſiẽ
eñ gemerct heymelijcke Vyen/ eñ openbare vyanden. Sy
hadden altyts eenige ſomme van penningen om hun lieder
oorlogen te voeren: Sy heeft dat Conincrijcke overladen ge-
ſien met ontallighe ſchulden. De Cantoenen van Switſer-
lant hebbẽ ouer ſommige iarẽ de wapenen tegen dẽ Coninc
genomẽ eñ de Stadt van Dijon belegert/ alleene om dat ſy
niet betaelt en warẽ van drye hondert duyſent Francken die
men

men hun schuldich was: Sy heeft die cloeckelijck van een
veel meerder somme te vreden gestelt/ sonder de hant inde
borse of aen d'mes te steken. Dat hy al dien de Coninc Fran
sois die wy heeten de Groote/ hadde moeten sonder gelt al-
sulcke saken slissen, als dese seer voorsinnige Catherine de
Medices gedaen heeft/ d'apparentie isser dat hy daer aff so
geluckich niet en soude ten eynde gecomē hebben als zy ge-
daen heeft: gemerct dat hy om alleene een Hertoge die hem
afgeweken was/ sonder dat eenich Lant/ iae niet een Stadt
van zynen Rycke daerom eenich oproer maecte/ wt gram-
schap hem haeste tot wrake te nemen/ eñ voor Pauie hem
seluen behaluen zyn gevangenisse in perijckel brochte van
zynen staet te verliesen. Legt voor uwen oogen/ dat als zy
heeft willen wel tegen haren danc/ de predicatien accorderē/
dat dit consent/ dit woort alleene/ den Coninc open gedaen
heeft de poorten van alle de Steden die hem gesloten warē,
ende heeft d'Engelschē en Duytsche Ruyters wt syn Ryck
doen trecken/ iae heeft den Coninc alle zyn innecomen ende
Landen doen genieten/ dwelcke doen niet mogelijc en was
te doene met alle tgewelt van Spaignien ende Italien/ dan
met groot perijckel vanden staet vanden Coninctijcke. Ic
gedraege my aen haer voorsinnige eñ wacker verstāt/ tgoet
vervolch van sulcken saken, gelijc eertyts Mammea eñ ha-
ren raet toegeschreuen wert tgoet gouuernement vanden
Roomschen Rycke/ geduerende de onbeiaertheyt van harē
Sone Keyser Alexander Seuerus. Voorts sy leeft in Gods
eere eñ vreese vā waer dat haer de voorspoet in haer werckē
comt. Sy bemint de deucht, eñ heeft eenē aftrec van alle sa-
ken die qualijc gedaen zyn: Sy verstaet haer seer gemeynsa
mich tot alle versoecken die tot dienst vanden Coninc/ wel-
vaert vanden Rycke eñ van particuliere persoonen haer ge
daen worden: niemant en gaet van heur/ so verre als de sa-
ke redelijc is onvoldaen. Si en heeftooc noyt de vrome eer-
lijcke lieden beschadicht/ soo verre als de noot van des Co-
nincx saken haer niet en heeft gedwongen. Metten corsten
geseyt/ dleuen van dese Princesse is staende in dyve goeden
wercken, ende sal van ons ende vande naecomers syn

alle lasteraers gepresen worden. Ic en moet v niet achterhouden of vergeten te seggen/dat sy menichmael heeft niet alleene by wylen den Admirael van Chastillon ende andere versocht geweest/maer deur dryegementen ghedwonghen/ den Fransoisen d'orloghe teghen den Spaignarts op de conqueste van Vlaendren te openen/ dwelcke een merckelijck middel is/na smenschen discours/om d'oproeren van Vranckerijck ghestillet zynde alle oproerighe geesten op Vlaender te worpen. In dwelcke sy groot ghewelt ghevoelt heeft/ nochtans de voorsichticheyt die zy heeft vande bederuenisse die haer kinders soude toecomen deur onrechtveerdelijc den peys te breken tegen een soo machtighen Coninc/ de oprechticheyt van haer herte/ ende de vreese Gods die zy int handelen van groote saken voor eenen regel heeft/ hebben altijts tot nv toe desen peys ende alliance vast eñ onbrekelijc bewaert. Te meer om dat zy altijts deur zoo veel goede eñ constige hulpe die sy onfangen heeft vanden Coninc de seer rechtveerdige eñ waerachtige vernieuwer vande Catholijcke Religie/daer toe heeft getrocken gheweest. Daer hebt ghi myn Heere/ tgene dat ick vernomen ende ghesien hebbe/ van het voorsinnich ende deugdelijc dragen vande Coninginne moeder vanden Coninck/ aen wiens leuen grootelijck is gelegen totter eenicheyt vanden Franschen Rycke. Ende voor tslot, bevelende my seluen ootmoedelijck in v goede gratie/so bidde ic Godt almachtich dat hy lange ende volle voorspoet u wil verleenen. Wt Montmedy desen 17. van Nouembre 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Naues. 9.

D'Excellente Orateurs hebben te vreden geweest dat zy henlieder welsprekentheit souden te kennen geuẽ deur henlieder oratien die zy hebben int licht ghegheuen/inde welcke sij sware saken ende die hun rechtveerdich eñ waerachtich dochten/gesustineert hebben. Maer die Sophisten hebben eere ende reputatie ghesocht/ of deur beschermen van quade saken/ ghelijck als is den lof van Helene / van

Nero / ende vande vierde cortse/ of deur hen seluen te oeffenen om cleyne saken te doen schynen seer groot te wesen/ om alsoo een proeue te maken van henlieder verstant ende geest. Ghy en condt niet missen van te vallen ten minsten in dese twee fauten: Want dat ghy de Coninginne moeder van den Coninc wilt gelijcken bydē Coninc Henric haeren man/ ende noch by haer Schoonvader den Coninc Fransois/ dat sal van alle de weerelt voor gecs meer gehouden zyn/ iae ic en hebbe noch niemant ghesien/ hoe grooten vrient dat hy v is/ of hy en heeft hem ghesthaemt van te sien dat v tonge ende penne een pluymstrijcker gewordē is. Aengaende mynē persoone/ midts diē dat ick een wtlander ende vyant van Vranckerijck ben / soo en moeye ick my niet gheerne met henlieder geschillen/ maer late die geerne onder malcander twisten ende stryden tsy metten sweerde oft metter penne. Oock soo weet ick wel datter in tselue Lant eenighe schriften oft legenden zyn/ de welcke waerachtich zijnde/ten ware geensins van noode dat daer waren Conestabels/ Admiralen/ Maerschalcs/ oft ander dergelijcke Officiers/ om zoo fraeye huyswercken te doene. Maer ic wil v wel versekeren dat de Heere Don Jan dien ick van v brieuen ghesonden hebbe wttermaten droeue is geweest doen hy v discours hoorde. Want alst al wel deursien ende ouerleypt is / soo en kan niemant wt uwen brief yet gherapen dan twee saken/ te weten dat die vander Religie in Vranckerijck haerlieder Coninck seer gehoirsaem zijn/ de welcke de wapenen nederlegghen soo haest als men henlieden consenteert tgene dat de reden is. De tweede/ datter geen middel en is om henlieden in vrede te houden / dan met henlieden de vrye oeffeninghe vander Religie te consenteren. Ende aengaende mynen persoone so en kan ick v niet laten te segghen dat my seer vremdt gheeft/ hoe dat uwe brieuen die eer zijn ghedruct gheweest/ dan d'origінael van dien my heeft gheleuert gheweest / hebben ghestelt gheweest onder de brieuen die ghy noemt Belgiques of Nederlantsche/ ghemerct dat sy eer behoorden Florentynsche ghenoemt te syn. Niettemin als ick daer op wel ghelet hadde/ soo hebbe ick gheoirdeelt of dat de

 blinde

blinde begeerte van v zeluen gheacht te maken byde Conin-
ginne moeder vanden Coninck van Vranckerijck / v ver-
stant soo benomen hadde / dat ghy op den titel niet meer en
peisden / oft als my dunckt der waerheyt meer gelijc zynde/
om des wille dat ghy v werck maeckt van te openen de mid-
delen vander Pacificatie/ dat ghy onder d'momaensicht van
een derde persoone ons wilt wijs maken / hoe dat de Fran-
soisen tsamen wederomme wel vereenicht zyn/als men hen-
liedē heeft geconsenteert tgene dat die Staten vanden lande
tot Orleans ende Pontoise versocht hadden/doen de vremde-
linghen wten Rycke vertrocken waren / ende dat soo wel de
Geestelijcke persoonen als de Protestanten tsamen vredelijc
gheleeft hebben als men de vrye oeffeninge vande gherefor-
meerde Religie gheaccordeert heeft / dese wedercomende in
henlieder huysē daer wt zi verdreuen hadden geweest/ende dā-
der vredelic genietende hun goeden/ daer af die te seer groote
hartneckicheyt vande Protestanten te vervolgen/ henlieden
berooft hadde/ Dat also oock de weder vereeninge vande ze-
uentien landē op eenē dach geschiē sal/ ist dat de Spaignaert
wten lande vertrect/ ende datter geen beter middel en is om
so wel den geestelicken staet als de Protestāten te versekeren/
dan dat zy in tyts accorderende eer mogē ontfangen alzulckē
zalicheyt als die Fransoisen hebben deur henlieder accoort/
dan dat sy/ naevolgende die van Troyen / vande welcke de
voorseyde Fransoisen hun afcōste beroemen/na groote bloet-
stortinge van weder zijden/ te late wys zyn geworden. Ende
daer op zoude ic wel begeeren dat ghi d'momaensicht af doē-
de/ sout opentlijc willen spreken. Want zoo veel als my aen-
gaet/ ick ben op een plaetse daer my meer is geoorloft te pein-
sen dan te segghen/

Aen myn Heere van Gognyes. 10. Brief.

GHy segt ouer al/ dat v geen eere en zoude wesen met ge-
vouden handen te sitten sonder iet te doen ofte spre-
ken / ende den brant in ulieder ghemeyne vaderlant
sien. Waer by ghy genoech te kennen geeft dat ghy vanden
getale

ghetale zyt vande gene die de voorleden verachtinghen ende iniurien gedincken/ende dat ghi met alle uwer macht de privilegien vandē Edeldom vandē Lande wilt helpen bewarē. Wy accorderen met v/ dat die versmaetheden/ die een coragieus man gedaen zyn groote cracht hebben om hem van syn passien te laten verwinnen. Maer ghy en condt oock niet ontkennen dat ghy de vriendelijchept van dese seer goedertieren Prince Don Jan van Oostenrijc niet misbruyct en hebt/ sonder acht te nemen op die hoocheyt van zyn geslachte wesende een sone van dien grooten Keyser/ wiens gedinckenisse behoort in alder reuerentie in ulieder herten gedruct te wesē. Ende sonder opsicht te hebben op den staet die hy heeft/ wesende Stadthouder Generael vanden Coninck/soo hebt ghy een dertelheyt gebruyct de welcke qualijc voeget die getrouheyt ende dienst die ghy hem schuldich zyt. In vuegen dat in dien de Hertoge van Alue v verachtende aen deen zyde ghefailleert heeft/ ghy die vaessael zyt/ hebt aen dander zyde gedoolt. Aengaende nu den derden staet de welcke tghemeyne volc is/die heeft misdaen of deur onwetenschap ende verleydinghe van andere/ of deur een rechte archeit. Dese moeten ghestraft zijn/ maer d'ander moet men de hant bieden/ende hem seluen eens deels ongelijck geuen/ in datmen henlieder voorleden benautheden geen gehoor en heeft gegeuen. Ghy segt dat byde Staten is verboden van peys of versoeninghe te spreken/maer een yegelijck man die verstant heeft/sal voor meeste lofweerdich achten de gene die onder ulieden de selue meest begeeren. Hier mede een eynde makende sal ic my ootmoedelijck beuelen in v goede gratie. Wt Montmedy desen vyfthiensten van Nouember. 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Gognyes. 10.

Ick en hebbe v noyt ghesept dat byden Staten soude verboden zyn van peys oft versoeninge te sprekē/ maer de contrarie van dien is waer/ want tot dien eynde hebben de Staten aenden Coninck gheschreuen/ ende te wercke

gestelt

gestelt de nae geseten Princen syn ghealieerde/ ende nament-lick tot desen effecte den Coninc van Portugael. Maer ghy hebt dese logen van seluen versiert/ gelijck meer andere/ om een proeue te maken van v studien/ Ende aengaende dat ghy de resolutie die ick genomen hebbe van ons vaderlant te beschermen teghen de tyrannie vande vreemde/ eender verachtinghe toeschrijft/ ghy maeckt alle onnutte discoursen ende arger te propooste dan ick opt eenige van v ghehoort hebbe. Nochtans so versekert v dat seer qualijck iae onmogelic om doene is/ metter waerheyt te verhalen alle die rechtveerdige oirsaken die wy hebben gehadt om die wapenen te aenveerden/ maer so veel ist dat de principale reden niet en is de verachtinge/ maer wel moorden ende rooverien met een schendinge van ons priuilegen byde gouuerneurs ons wt Spaignen ghesonden/ bedreuen. Ende aengaende de vriendelijcheyt die ghy den Heere Don Jan toeschrijft/ hy is al ouer lanck van deser siecte ghenesen. Jck weet veel te wel dat by al dien Godt die Heere sijn brieuen ende die van Escouedo ons niet en hadde wt die Heye van Bordeaux ghesonden/ hy soude ons tot onser seer groote schade ende verderffenisse vanden geheelen lande onder een wreede slauernie gebrocht hebben gelijck die selue ghetuygen/ ende of Godt gaue datter vele van onder ons/ niet soo lichtveerdich en waren om syn schoone woorden ende logenen gelooue te geuen/ voorwaer wy souden in ons saken beter orden stellen/ dan wy gedaen hebben. Maer ick hope dat ghelijck wy de claeuwen vanden Leeu ontdect hebben/ dat oock dese steert ons sal den Vos leeren kennen.

Aen mijn Heere van Ville. 11. Brief.

DE ghene die kennen een groot ghetal van cloecke Ridders ende die van ulieder vergaderinghe vande Staten sijn/ diuersche onder malcander seggen dat ghy niet en syt so onverstandich/ dat ghy sout een sake willen bestaen dit ghy onmoghelyck siet te wesen. Daer wt comt dat
sy

sy gelooven dat de versekerheit die ulieder gesanten wt Engelant/Vranckerijc eñ Duytslant getrocken hebben/ulieden doet resolut wesen in dese zoo swaren ende treffelijcken sake. Waer op ick God almachtich bidde dat hi ulieder vergaderinge wil ingeven eñ doen gelooven/dat die tweehulpen van Engelant eñ Vrancrijc seere coel eñ van cleynen profijte zijn sullẽ/ om de redenen die ghi wel weet/eñ ooc om de discoursen daer ic niet en wil mede besich blyven. Aenghaende die Duytschen/die sullen v soo traeg ende lancsaem by comẽ dat de remedien v sullen eerst comen/als een deel van uliedẽ daer sullen liggen ter eerden/ten zy dat Godt deur onderwint van sommige deugdelicke mannẽ/ die tgemeyne welvaert beminnẽ/daer in voorsie eñ eẽ goede vrede eñ versoeninge doet voorts comen. De welcke ic hem bidde dat hi ons verleene/eñ uliedẽ de begeerte eñ wille van dien/ten eynde dat de rasernijen van tweedrachten (die ulieden hebben verblint) van ulieden verhuyst zijnde/men soude mogen tghewelt van beyde de heyrcrachtẽ/ een herte eñ wille hebbeñ/tottẽ dienst vandẽ Coninc ende vanden gemeynen Vaderlant bewaren. Waer toe dat ghylieden deur d'exempel van ons gebueren genoot zijt/ die nv ter tijt den peys genieten/eñ deur d'ongeluc van dien ouden strijt van Cadmus gheleert/ in de welcke de victorieus niet ter weerelt en heeft gewonnen/ ende die verwonnẽ was al heeft verlorẽ. Wt Luxemburg desen 15. van Septẽber 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Ville. II.

Noyt wijs personage en heeft zijnen vyant de middelẽ die hy in handen heeft te kennen gegeven/noch oock tgene dat hem gebreect/daerom en weest niet verwondert is dat ick op dese cleyne discoursen van Vranckerijck/ Engelant/ eñ Duytslant die qualijc gefondeert zijn/ niet en antwoorde/maer stellende dese middelen op d'een zyde/so wil ic v seggen/dattet fondement daer op dat wy alle ons hope bouwen/is de gerechticheyt van onser sake/ ende d'uyterste tirannije vande Spaignarts/de welcke Godt niet en sal ongestraft laten/ al ist dat ghylieden in tbeginsel vander orloge

 eenigen

eenigen voorspoet moegt hebben/ maer gedenct dat d'orloge een sake met de Courtisaene oft hoere gemeene heeft/ de welcke int eynde met haer bitterheyt wel vergelt, de soncte die zy v int aencomen heeft bewesẽ: also is oock d'wteynde vander orloge den beginsel selde gelijc. Ende aengaende de versoeninge oft peys die ghy begeert/ ten is ons niet mogelijc die te maken als wy souden willen / maer tstaet inde macht vande Spaignaerden/met hun vertrec ons den peys te laten/ ghemerct dat sy ouer al daer zy gaen/de helsche furien met hun leyden. Maer in dien ghy wilt dat wy doen gelijc de Fransoisen ons gebueren gedaen hebben/accordeert ons tgene dat hunlieden geconsenteert is/dan sult ghy den peys sien.

Aenden Heere van Saucourt. 12. Brief.

Ghy acht den Hertoge van Alue (als ic v menichmael hebbe hooren vertellen) voor een groot Capiteyn/ waer tegen geen orlogs man yet soude connen geseggen/gemerct dat de selue Hertoge sulcx heeft bewesen deur soo veel schoone ende groote commissien oft lasten by hem wysselijc beleyt: Waer af dat hy een vande excellenste proeuen ende een meesterstuc dede/ doen Perpignan beleghert was. Ende al ist dattet succes van alle zyn wercken hem niet en heeft altyts geluckich geweest / nochtans kanmen wel gemerckẽ dat hy geen faute en heeft gehadt van voorsichticheit/sorge/politie ende strafheyt die in een groot Capiteyn van noode zyn. Ende in zyn laetste commissie ende beuel dat hi inde Nederlanden hadde, heeft hy hem voorspoedich gedragen/soo lange als hy hem heeft binnen de palen gehouden vande saken die d'orloge aengingen. Want hy hadde in sulcker vuegen tgeheele Lant gebrocht onder die gehoorsaemheyt vanden Coninc zynen Heere/ datter noch Stadt/noch Casteel/jae niet een particulier persoone (int openbaer) en was in eenighe vande veerthien of vyfthien Landen of hy en toonde den Coninc gehoirsaemheyt eñ ge-

willige getrouheyt/ van dit ghetal ise vande alder vrede-
lijcxte waren die van Hollant ende Zeelant. Maer van dat
hy buyten syn orloglsche palen getreden is/ ende dat hy den
Tienden penninc heeft willen ter executie stellen (hoe wel
dat was by ordonantie) so heeft hy zyn werc vander orloge Tienden
verduystert. Want so dit volc d'eenen voet was houdende penninck.
in Zee/ eñ geen Casteelen noch garnisoen in en hadden/ iae
gestoort was om die te seer grooten impost vandẽ Tienden
penninc op alle hun coopmanschap eñ handel, mismoedich
oock deur die groote wreetheyt die binnen de Stadt van
Narden was bedreuen/ so heeft het de Prince van Oraignẽ
onbodẽ/ die hẽ niet meer en roerde/ maer nae so veel ongeluc
kige succesen die hy ende zyn volc geleden hadden/ in Duyt
slant vertrocken was/ den welcken de voorseyde Landen
Hollant eñ Zeelant naederhant hun hooft gemaect hebbẽ.
In welcken last hi in sulcker vuegen hem heeft gedragẽ, dat
hy tselue Lant onder zyn gehoirsaemheyt heeft behouden/
ende den Hertoghe van Alue meer allarmen ende schaden
met dertich vendelen voetknechten aengedaen/ dan hi daer
te voren met een geheel heyr gedaen hadde. Want de con-
duicte van dien/ ende alle zyn ander aenslagen te Lande,
hebben altijts tot verderuenisse willen vergaen/ gelijck v
d'experientie inde belegeringe van Bergen in Henegouwe
heeft bewesen. Ic sal een eynde maken/ accorderende tslot
van myn brieuen metten beginsel: te weten/ dattet ghelück
den Hertoge van Alue den rugge heeft ghekeert/ soo haest
als hy den Impost vanden Tienden penninck te wercke
heeft willen stellen/ gelijc dicwils genoech gebeurt/ als de
groote Meesters obstinatelijck willen eysschen een onver-
dragelijcke sake ende die met ootmoedighe remonstrantie
ghewevgert is: vande welcke de herten vande ondersaten
niet alleene vervremden/ maer heulieder ghewoonlijck
ghelück gaet wech. Wt Luxemburg/ desen vyfthiensten
van September 1577.

Antvvoorde vande Heere van Saucourt Edelman Fransois. 12.

TOt nu toe hebbe ick ghedacht/ om dat ict alsoo bycans
van alle die ondersaten vanden Coninck uwen meester
verstaen hadde/ dat die Hertoge van Alue/ geen ordon=
nantie noch last en hadde vanden Tiendē pennīc op te stellē
maer dat hi sulcx we zijn eygē voornemen bestaē hadde/ gelijc
hi genoechte nam/ als de Spagniarts doē/ in alle dage eenich
nieuw middel te bedincken om tvolc vande Nederlanden te
tormenteren of quellen/ tsy deur den haet die hi ende zijn ge=
heele natie daer op heeft/ oft immers om hem oirsake te ge=
uen van hem seluen te verheffen/ ten eynde dat hi met henlie-
der pluymen soude moghen hem decken. Oock zoo was ick
daer inne meer gevesticht/ als ick ouerpeynsde tghene dat hi
binnen Naples ende Sicilien ghepracticeert hadde. Ick
wist oock wel/ dat hi nae de Nederlanden comende/ dicwils
heeft geseyt. Wat dinge? Ick hebbe wel volck van yser ghe=
temt/ en sal ick geen van boter connen temmen? Oock nae=
derhant doen hi inde Nederlanden was/ ist dat hem ghe=
seyt wert van eenich Napelsche Heere die ghevallen was op
de Fransche zyde/ daer zijn/ seyde hi/ den Spaigniarts der=
tich duysent Ducaten rente ghewonnen. Om dese redenen
liet ick my seluen wijs maken/ dat die Hertoghe van Alue
noyt en soude gedacht hebben/ dat yemant soude een vinger
hebben darren roeren/ ende dat hi daeromme geen swaric=
heyt en maecte van te bestaen alle tghene dat hem in zijn ho=
veerdighe fantasije te vooren quam/ soo dat ick hem alleene
de schult toeschreef vande doot vande Heeren/ de Graven van
Egmont ende Horne/ die vanden gemeynen volcke soo seere
beclaecht zijn. Maer nae dat ic kan gemercken/ soo was ick
voorwaer verre van huys/ ende en hebbe vande waerheyt
van tstuck niet ghewetten/ want nae dien ghyt vryelijck in v
brieuen belijt/ soo geloove ick dat waer is. Ende dien achter-
volgende/ soo beneemt ghi my een twyfel dat ic hadde/ te we=
ten/ of tgemeyne volc rechtveerdige oirsake heeft gehadt/ om

de wapenen aen te nemen voor de bescherminge ende conser-
uatie van hun priuilegien: Ooc soo dunct my dat ghy seer on
wyselijc gedaen hebt van v brieuen te doen drucken. Want in
dien zy in handen vanden volcke geraken/ tsal seere te besor-
gen zijn/dat den haet die sy den Hertoghe van Alue draghen
niet en comme op den rechten Autheur van hunlieder quaet/
gemerct dat die Hertoghe van Alue niet en is dan een enckel
instrument van soo veel wreetheden. My dunct dat ghi oock
doet een stuc van een scholier/als ghi vande deuchden vandẽ
grooten Capiteyn dmiddel scheydet van financen te maken/
ghi behoort nochtans gedachtich te wesen van tgene dat ghi
so dicwils inde schole gehoort hebt/als dattet gelt de cracht is
vander orloge. Eñ hoe wel dat ic ben een geboren Fransois/
soo weet ic nochtans wel/ dat ghi grootelijc failleert in tgene
dat ghi van Narden seght. Want myn Heere de Prince van
Oraigiẽ was lange daer te vorẽ in Hollant/eer dese seer groo-
te wreetheyt vande Spaignaerts bedreuen wert deur beuel
van henlieder Phalaris. Ghy misset oock als ghy seght/dat
die Hollanders de voorseyde Heere de Prince hun hooft maec
ten doen hy wt Duytslant was weder gecomẽ. Want hi was
meer dan vyfthien iaren daer te voren hun Gouuerneur eñ
Capiteyn geweest. Ick en sien niet meer hoe dat ghy v soudt
mogen excuserẽ van dat ghi v te seer verre te buyten gaet om
den Hertoge van Alue te prijsen/eñ daernae valt ghi op tbla-
meren vande Prince/gemerct dat ghi bekent dat hi met der-
tich vendelen knechten zijnen vyant geslagen heeft/ die noyt
min dan veertich duysent mannen onder zyn bevel heeft ge-
hadt. Want gelijck inde Poeten den lof van Turnus of van
Hector de fondementẽ zijn vande glorie van Eneas oft Achil
les/also ooc alle de louen vañ Hertoge van Alue zyn de bloem
kens van des Princen Croone: Want tgene dat ghy verhaelt
van te Lande ende te water/ en is niet waerachtich noch en
heeft niet dat een schyn van waerheyt heeft/ om dat den Her-
toge van Alue die altijts op Zee heeft geslagen geweest/noch
meer heeft te Lande verdo[r]uen ghewe[e]st/ ende aengaende
den Prince/ gheeft hem te Lande het voordeel dat den
Hertoghe van Alue op hem hadde/ gelooft my ghy sult de

canse

canse haest gekeert sien. Voor tslot van desen/ist dat ghy de rechte oirsake wilt weten vanden val vanden Hertoghe van Alue/ neemt voor ooghen dese meer dan houerdige ende hoochmoedighe figuere ende beelde van coper/ die int Casteel van Antwerpen was opghereecht/ het recht tafereel van zyn opgeblasen eergiericheyt/wreetheyt/tyrannije/godloosheit/ende houerdige verachtinge van alle de Nederlanders, daer sult ghy sien de rechte oirsake ende oirspronc ingedruct ende gegraueert vanden oproer vanden Lande. Want den Tienden penninck / heeft alleene de coragieuse herten een middel geweest om aen henlieder zyde te doen commen/ de gene die deur vreese vande seer groote tyrannije/vanden Phalaris niet en dorsten spreken. Oock zoo leert van my dat noyt een recht Capiteyn onverdragelijcke manieren hadde/ ende ist dat ghy my niet en gelooft/ick ghedraegs my aenden Heere Don Jan/ de welcke siende dat dit vel vanden Leeuw heeft oirsake geweest van zoo veel quaets/ hoe wel dat hy de selue meyninge heeft vanden Hertoge van Alue (want hun memorien commen wt eenen winckel) heeft hem gedeynst te willen eenen contrarie voet nemen midts aendoende tvel vanden Vos.

Aenden Gouuerneur van Cales de Heere van Gourdan. 13. Brief.

Myn Heere ende geluckich Capiteyn/ d'orloghe die den Coninc Fransois ende den Coninc Henric tegen den Keyser ende den Coninc van Spaignen gevoert hebben/schynen den genen die de selue gehandelt hebbē (vande welcke ghi een syt met veel voorspoets) niet geweest te hebben dan steecspelen ende Tournoyē in respecte vande inlantsche orloghen/ die met meerder wreetheyt ende tirannije in Vranckerijcke eñ inde Nederlanden gedaē zijn geweest/dan opt de Scythianen op hun vyanden gebruyct hebben. Want inde selue inlantsche orloghen heeft ghedomineert alsulcken geher-

gehertichept / dat wy in Vranckerijc dicwils de heyrcraechten tegen malcander hebben sien trecken / ende slach leueren int herte vande winter / doen dese voorseyde Keyser ende Coningen voor costume hadden de wapenen te laten rusten eñ hun crijsvolck in garnisoen te legghen : Aengaende de Nederlanden / de Hertoge van Alue heeft gedaen wonderlicke sakẽ ende die daer te lande noyt en hebben gesien geweest / Want so hy de stadt van Harlem deur zynen sone Frederick alle de winter belegert hielt / hy heeft om de saken vander orloge (so seer groot was die gehertichz) de posten op het ijs doẽ loopen oock cheyr vanden Coninc doẽ ten yse treckẽ / eñ tgroot gescut doen ouervoerẽ / gheheele wachten stellen / schermutsen ende stryden. Siet daer hoe dat de cloechz vañ hertẽ alle ongemaken vande winter heeft doẽ vergetẽ. Ende als men geraecte te vichten / daer en wert niemant op rantsoen gestelt / gelijck men dede iñ voorgaende orlogen, maer de verwonnẽ werden met coelen moede dootgeslagen / dwelcke voorwaer dẽ goede soldaten te grootẽ wreethept is / ende daer af alle de gedinckenisse / behoorde een scricken te geuen int vernieuwẽ van deser orloghe / de welcke haer alsoo bitter ghereet maeckt als de voorgaende geweest is / Wt Montmedy desen 14. van Nouembre / 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Gourdan. 13.

Alle orloghen hoe soet die oock moghen wesen hebben altijts eenige wreethept daer onder gemengt / maer als die gevoert worden tusschen twee gebueren / al ist dat de frontieren afgeloopen worden therte vandẽ landen blijft onbeschadicht. Ter contrarie gelijc dat een steruelijcke siecte is als de principale partijen binnen dẽ lichaem gequetst syn / also is oock d'aenschijn vande inlantsche orlogẽ deerlic van wat sijde dat ghy dat aensiet / Ende gelijckerwys datter gheen grooter vyantschap en valt dan tusschen ghebroeders / also oock als de borgers hun d'een tegen den ander stellen / hoe dat

de

de vereeninge grooter is geweest/ hoe de herten meer ghebeten ende verhitt zyn / want een ieghelijc peinst dattet onghelijck hem van zyn medeborger gedaen te meerder is/ om dat de vrientschap die wedersidich behoorde te wesen / vergeten is/ d'welcke met meerder gewelt so wel d'een als d'ander tot wrake drijft. Waert dat de corthept des briefs my gedoogde / ick soude v wel ander exempien dan dat vanden Hertoghe van Alue voorhouden . Maer ist dat die inlantsche orloghe oirsake is van soo veel quaets / Hoe seere behoort inde Nederlanden Spaignien/ ende de Loreyn in Vranckerijck ghehardt te zyn / ghemerckt dat sy d'oirsake zyn van so veel quaets. Aengaende mijne persone soo seg ick/ als ick dickwils tot myn vrienden ghesept hebbe: Men mach vichten ende strijden soo seere als men wil/ ende Vranckerijck met stucken van een trecken so lange als men sal lust hebben/ Maer Cales sal my voor mijn deel blyuen.

Aen myn Heere van Ville. 14. Brief.

IC neme int goede de waerschouwinge oft advertissement dat ghi doet op de vrymoedichept van myn spreken/ en dat ghi doet op de vrymoedichept van myn spreken/ eñ my radet dat ick in mijn brieuen de groote personagien niet en soude blameren / Waer op ick seggen wil dat ick also luttel wil pluymstrycken als lasteren/ eñ dat ic in geē sake en wil tswart wit maken/ maer wt vryer herten de sakē seggen/ sulckx als ick die sien ende weet: nochtans swighende tghesulcke dat oirsake van quaet ende nimmermeer profyt soude moghen gheuen . Oock soo weet ick wel dat wy behooren ander lieden ghebreken zoo seere als ons moghelick is te ontschuldighen / ende d'onse te beteren . Willende dan met aduertissement myn profyt doen / ick en sal my niet onderwinden te blameren den ghenen die quaet doet / alst alleene zyn particulier aengaet. Maer ist dat ick ghe rake te blameren ende ontdecken den ghenen / aen wiens quade wercken de ghemeyne welvaert soude moghen gheleghen zyn / zoo en doen ick niet meer quaets / dan of ick een quaet Pylote

stende/die op eenen perijckeleusen tyt passagiers wilde overvoeren/ de selfde waerschouwende vanden perijckel daer zy deur de quaethept oft onwetenschap vandẽ Pylote in vallen souden. Waer mede ic my gebiede in uwe goede gratien. Uyt Luxembozg desen seuensten van November 1577.

Antvvoorde van mijn Heere van Ville. 14. Brief.

DE ovrymoedicheit van spreken voeght seere wel/maer niet alle man/eñ daerom worden meer sulcke Simmen gebonden als Fauonius/ dan wyse berispers als Cato was. Ghy wilt reputatie crpghen met groote personagien te berispen/ tsoude v wel voegen waert dat ghi met wel doen begost hadt/maer zynde een persoone van cleynder qualitept eñ maer een lit in alle v lichaeme hebbende dat ergens toe dient/ te weten/de tonge/ende dat tot qualijc spreken/soo zijt ghy de cleyne basserkens van honden gelijc/de welcke bassen als den Leeu voor by gaet. Maer ist dat ghy meynt dat v soude georloft zijn zoo ongheraniert ende stoutelijck vande groote personagien te spreken/ waerom gaet ghy de materie van v quaetspreken soo verre soecken/ daer ghy dagelijcx voor uwẽ oogen hebt/de meest bedoruen in alle soorten van Romeynsche deuchden die wt Italien comen/ende uwe quaetspreken de eloquentie soo seere moegt ghebruycken opde opgeblasen houeerdije / wreethept ende tirannije vande Spaignaerts. Maer ghy hebt liever een achterclapper ende logenaer van Thersites te heeten.

Aende Heere van Saucourt. 15. Brief.

GHy hebt myn voorgaende brieuen onfangen ende ghesien/ende hebt genoechte genomen/ om d'oirsake/ tbeginsel ende voortganc vanden oproer van Hollant by memorie te stellen. Daer en bouen begeert ghi te weten of de Prince van Oraigne ghedoocht dat d'autoritept vande Ca-

 tholijcke

tholijcke Kercke daer geconserueert sy/ ende of hy den Coninc zijnen Heere ende meester daer doet kennen voor Heere. Op d'eerste punct soo antwoorde ic v/ dat hy opentelijc geen geestelijcke persoonen niet en verdrijft/ de welcke meestendeel van selfs wech gaen ende vertrecken. Aengaende het tweede punct/ hy heeft op de name vanden Coninck / ende als zyn Stadthouder generael alle zijn actien die de Landen aengaẽ/ tot nv toe in Hollant ende Zeelant gedaen. Ende tgene dat hi met grooter arbeyt int vertrecken eertijts niet en heeft connen doen/ dat doet hy nv ter tijt sonder moeyte/ mits dat hy d'ongestadicheyt ende ketelachticheyt van sommige geesten vande Staten genegen heeft geuonden tot de voorderinghe van zijn saken. Maer daer is groote apparentie/ datter gene dat hy gemeynt heeft hem profijtelijc te wesen/ hem een oirsake van syn bederuenisse sal zijn. Vyt Luxemborg/ desen 7. van Novembre. 1577.

Antwoorde vanden Heere van Saucourt. 15.

Of ic genoechte genomen hebbe of niet int lesen van v voorghaende brieuen/ hebt ghi moghen wt myn antwoorde verstaen/ de welcke ghy eer behoort gheloone te geuen/ dan uwẽ dienaer/ die alree gefatsoneert is nae zijns meesters aert/ dat is te pluymstrijcken den genen die hi dient. Maer aengaende tgene dat ghy my schrijft van myn Heere de Prince van Oragnie/ soo dunct my dat zijn wercken sulke als ghi my die beschrijft/ wt tverstant comen van een man die deur zijn credit ende autoriteyt wel sal weten te beleyden tgene dat hy nv ter tyt heeft/ nae dien dat hy soo cloeckelijck sonder hem te roeren met soo luttel middelen gheslagen heeft d'ongeduerichste natie vander werelt. Maer de Heere Don Jan hem tegen hem stellende/ dunct my te wesen een leerkint dat tegen synen Meester speelt.

Aen myn Heeren de Gedeputeerde inde vergaderinge vande drye Staten. 16. Brief.

MYn Heeren/ ulieder eere is eysschende/ dat ghy geensins en sult laten blijcken/ de voorleden saken te vreesen. Nochtans en vergheet ghylieden niet in eenighe van v schriften/ eenich artijckel te stellen van het voorleden straf gouuernement vande Spaignaerts/ ende tbreken van ulieder vryheden ende priuilegien. Alle dese saken waren niet een vergeten van voorleden saken bedect inde Pacificatie die de Heere Don Jan van Oostenrijck met ulieden tot Ghent heeft gemaect. Maer dat men nu aensie de saken die sedert van hem ende uliedẽ op het onderhouden of brekẽ van tselue tractaet gedaen zijn/ men sal bevinden dat hy niemant van ulieden int generael of particulier yet te cort ghedaen of misdaen heeft/ jae dat hy niet ter werelt en heeft bedreuen daer af d'effect soude met ulieder bemoeden ouer een comen. Maer ter contrarien soo sal een yegelijc sien dat soo haest als ghylieden eenich quaet bemoeden ghecreghen hebt/ de selfde Pacificatie ooc gebroken hebt/ sonder den seluen Heere Don Jan van Oostenrijc te vertoonen of te vragen/ of de dreygementen daer af ghylieden g'advertеert waert/ by hem ghedaen waren/ gelijck tusschen de meest ghebeten vyanden nochtans altyts heeft gepractiseert geweest deur een wet van orloge/ eer datmen eenen peys of bestant was brekẽ. Ghy laetet slecht gemeyne volc een aerdich fondement sien van veel clachten om ulieder aenslaghen te verschoonen/ ulieden ten eersten beclagẽ dat de voorseyde Heere Don Jan van Oostenrijc met een quaet opset hem opt Casteel van Namen vertrocken hadde. Waer op dat ic alle verstandige mannen late oordeelen/ oft niet en is geoorloft den genen die ouerste is in eenich huys hẽ te vertrecken op alsulckẽ plaetse van dien als hẽ gelieft/ tsy voor zynder versekerheyt/ of om de bequaemheyt van zijn sakẽ. Ghy segt dat hy de veerthien duysent Duytsche knechten niet af en dancte/ eñ dat ghyliedẽ voorsiet dat hy die onderhielt om eenich quaet feyt tegen ulieden wt te rechten/

Dwelck woorden zyn gefondeert op ydel suspitien ende seer
verre vander oirsake daeromme dat hy hen afdancken wt-
stelde (saken van state die een yeghelyck niet en behooren
gesept te wesen). Ghylieden beclaegt v ooc / dat hy een haes-
tich ende colerijc Prince is / Dwelck noch een crachtelooser
voorhouden is dan tvoorgaende / Want het is kennelijc / dat
hy van natueren een ghespreecsaem ende vriendelijc Prince
is / maer somtijts ooc straf / nae dat de wercken van een yege-
lijck verdienen / ende teghen ulieden heeft hyt min gheweest
dan ulieder hooueerdye ende onbekentheyt verdiende. Ghy
roert ooc eenige clachte van thuys van Barlemont dwelcke
nochtans niet en is groot geworden deur de verderuenisse vā
yemant van ulieden maer deur sinen dienst ende getrouheit.
Ghyliedē hebt ooc reden de hoocheit van desen goedē ouden
man te benijden / die deur synen eenparigen arbeyt in des Co-
ninckx saken ghevoordert is / maer dat behoorde te wesen met
een eerlijc benyden om hem nae te volghen. Aengaende zyn
kinderen / so heeft de Heere vā Hierges binnen Vtrecht eñ op
so veel ander plaetsen getoont dat hy metten dienst die hi den
Coninc dede / tgemeyne welvaert gesocht heeft / ende de goe-
de wercken vandē Aertsbisschop van Camerijc / vande Gra-
ue van Megen eñ van alle zyn ander kinderen / heeten liegen
alle de gene die quaet van hun seggen / Dat zy nu ter tyt hun
hebben met eenige ander vassalen vanden Coninck / van u-
lieden afgesneden / daer in hebben zy ulieden den wech ghe-
toont die ghylieden moet ende sult houden / als dese humeur
die ulieden nu quelt niet meer en sal in ulieden heerschappije
hebben. Voorts voegt ghylieden by ulieder clachten dat de
selue Heere Don Jan binnen tcasteel van Antwerpen hey-
melyc verstant hadde / Dwelcke een sake is niet wel om ghe-
loouen van lieden die niet ghepassyt en zyn / ghemerckt dat
hy eenige maenden daer te voren t'Spaensch garnisoen daer
wt doen gaen hadde. Metten cortsten ghesept / ghylieden zyt
gelijck een die de cortse heeft / die heden d'oorsake vā zyn siec-
te ende cortse leght op een occasie / morghen op een ander /
maer daer en resteert anders niet / dan dat ghy ouer ulieder
seluen claeght / d'welcke ware de clachte te stellen op tpunct
daer

daer zy behoort. Ende Godt gheve dat ghylieden moeght kiesen tgene dat profijtelijc sal zyn voor tghemeene welvaert. Wt Montmedy desen 19. van Novembre 1577.

Antvvoorde van myn Heeren de Staten. 16.

BRieven byder hant vande Heere Don Jan/ eñ van zynen Secretarius Escovedo geschreven ende geteeckent en zyn geen suspitien/ maer seer seker eñ waerachtighe teeckenen/ van hunlieder ongetrouhz/verraderye eñ tyrãnie. Ende in dien de voorleden fauten deur den pays vergeten eñ begraven waren/ waeromme heeft Don Jan die valschelijc ende verraderlijc/ deur secrete brieven aenden Coninc gesonden/ weder verwect? maer ic en weet niet waer ghy mocht verstaen hebben/ dat wy eenen pays met Don Jan binnen Ghent gemaect hebbẽ? oock zyn wi verwõdert/ daer ghi niet en weet van ons saken/ wie v so stout maect/ te willen handelen tgene dat ons aengaet? Nv latende v onwetẽschap varen/ so vrage ick v/ de wet van vergetenschap van voorleden saken laet zy d'een partie toe alle saken te viere ende sweerde te stellen/ sonder d'ander te gedoogen op haer hoede te wesen? Dat Don Jan niemant van ons misdaen heeft/ dat moet niẽ Godt dancken/ die in onsen handen heeft gegeven d'openbare verclaringhe van zyn wreet ende bloetgierich herte. Ghy seght dat wy op Don Jan niet en hebben begheert dat hy ons soude verclaren oft sijn dreigementen waren/ al en haddẽ wy dat niet gedaen daer en ware niet op te segghen/ Want wy waren van synen quadẽ wille/ ende vanden Spaenschen Raet genoech versekert: Maer als ghi sulcke logenen schrijft soo toont ghy dat ghy ghenoechte neemt in onbeschaemdelijc te liegen/ aengesiẽ dat ghy genoech weet van so veel gaẽs ende cõmens/ dat tot geen andꝰ meyninge en geschiede. Inder voegen dat ghy eer soudt behooren te verhalen de geveynsde dobbelheyden ende logen van Don Jan/ die ons soo dicwils heeft geloeft/ dat hi liever wten lande soude strecken dan dat hi dit geschil soude willẽ met de wapenen ter neder leggen/ eñ

daer in alleene bekennen wi gemist te hebbē / dat wi niet eer
en hebben ghelooft den raet van mijn Heere de Prince van
Orangiē / die ons tquaet dat wy sien / ende dwelcke wy niet
Gods hulpe beteren sullen / voorseyde / dan de ghebeinsde
woorden van Don Jan / ende om wien wel te kennen wy
maer te veel teeckenen en hadden. So veel isser nochtans af /
hoe wel dat ons leet is / dat wy altijt sullē geblameert zyn / vā
lichtveerdich geloone / ende hi van valscheyt ende verraderie
verwonnen. Euen veel gelijcx hebt ghi int verschoonē vā het
innemen van tcasteel van Namen / want ist dat hy daer bin-
nen quam / als in een plaetse die ond zyn regimēt was / waer-
omme hielt hy den wech vande gene die een plaetse by vpāt-
sche middel aentasten? Ende aengaende thondē vande veer-
tien duysent Duytsche knechten / gemerct dat was tegen de
Pacificatie / so was dit feyt genoech om hem te doen straffen /
als een breker vande gemeyne ruste / eñ in dien dat was een
sake van State / eñ dat alle man niet en mocht geseyt zyn / so
behoorde hi ten minsten tselfde den Raet van State vclaert
te hebben. Maer het was een sake vanden Staet van Spai-
gnen / vande welcke niemāt dan Octauio Gonzaga / Taxis
eñ Escouedo mochtē deyplachtich zyn. Met ē corsten geseyt
dwaren de beuls die gereserueert waren om ons den hals af
te steken. Ende aengaēde de haesticheȝ van Don Jan / daer af
misrekēt ghi v, wāt die is de gene die wi minst vreesē / om des
wille dat wi wel middel weten om dit vier vand ioncheyt te
blusschē / maer zyn heymelijc practiken metten Coninc ende
Raet van Spaignen / zyn tgene dat wy ontsien. Aengaende
tgene dat ghi op tstuck valt vande Heere vā Barlemont / ghi
en cont niet onkennē dat hi beschuldigt is inde doot vā meer
dan veertich duisent mannen / die de Hertoge van Alue deur
de handen vanden beul heeft doen steruen / ende namentlijck
vande doot van die twee seer vrome Heeren de Grauen van
Egmont ende van Hoorne / in de welcke die Coninck ende
wy alle soo seere ghehouden waren / dwelcke eenichsins den
Spaignaert te vergheuen was / die ontrent hem gheensins
mach lijden de luyster eñ claerheyt van een vroom personage
die van zynder natie niet en is. Maer dat een mede Lantsaet
hem

hem so verre heeft te buyten gegaen / dat bewijst dat gheen ghemeyne passien en sijn van nijt / afionsticheyt ende heymelijcke vyantschap / die therte van dien gysaert quellen / maer dat zyn herte gheheel beseten is met haet / wreetheyt ende sympathie van Tyrannye / ende om te seggen isser oock beroerte int hof gheweest / die hy niet en heeft voorts gestelt? Maer sijn meeste booheyt is / dat hy als een dootslager van ouders hem ghevoegt heeft byde ghene / die dingewant van zyn vaderlant comen verslinden. Dat zyn kinders met eenighe deucht begaeft zyn / die is nochtans verduystert deur dat sy de wapenen teghen hun vaderlant draghen: Want in alle ander saken heeft svaders ghebot eenighe autoriteyt / maer hier staet dit devoir stille / principalijck om dat de Heere van Hierges eñ sijn broeďs genoech weten dat wy gelijc hebbē / gelijc zi dicwils bekent hebben. Ende voor tslot vande reden so consenteren wy v / dat wi ons aen ons seluen moeten addresseren; Want hadden wy alsulcke orden in ons saken ghestelt als wy behoordē / ende niet en hadden deur den soeten sanck van dese Spaensche Mereminne laten bedriegen / ghy en soudt nu soo goede moete niet hebben om qualijck te spreken / ende wy souden beter middel hebben om wel te doene.

Aende Heere van Saucourt. 17. Brief.

Myn Heere ghi dwinght my dat ic v moet seggen tgene dat mi dunct vande comste van een Prince vandē bloede / die onlancs in Brabant is gecomen. Waer op ick v sal twee fondementē van mijn advijs voorhoudē. Deene is dat deffecten moeten voor de hope ende verwachtinghe gepreferecrt zyn. Nv sijn inden Coninck van Spaignē deffecten van alle hoocheyt / ende in dese ionge Prince alleene de verwachtinge / waer wt dat volgt / dat te blyuen onder de gehoirsaemheyt vanden Coninck ende van zijnen Stathouder generael Don Jan van Oostenrijck / gaet in verseker theyt te bouen om dat d'effect van een sake de verwachtinge

te bouen gaet. D'ander fondement is / dat soo waer een menichte is handelende een saecke van grooten verlanghe/ daer syn diuersche affectien / waer wt dat metter tyt een mistrouwen ende van een scheyden spruytet . Dwelcke dese Prince sal mogen mercken met d'eerste communicatien die hy inde vergaderinge vande Staten sal hebben . Vande welcke de sommige hem sullen een gouuernement willen ordonneren als een cyfer: waer wt hem comen sal een behoorlijcke begeerte van hem te willen voegen op des Coninckx zyde. Noch isser een ander punct ende fondement dat geheel notoir is/ te weten/ dat de gene die den tytel van Stadthouder generael wil voeren/ moet zijn macht toonen by opene brieuen vandē Coninck/ tot wiens dienst hy alle saken moet refereren die hi binnen zijn commissie doen sal. Ghy sullet my vergheuen dat ick v op dese sake niet meer en schryue/ vande welcke den voortganck eñ d'eynde naemaels sal beter zijn dan tbeginsel gheweest is. My recommanderende ootmoedelijck aen v. Soo bidde ick Godt dat hy v contentement verleene . Wt Montmedy/ desen eersten van Nouember 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Saucourt. 17.

T'Gemeyne spreecwoort segt de waerheyt / dat men tseker voor d'onseker niet en moet laten/ of als ghy segt/ d'effecten moeten voor de verwachtinge eñ hope gepreferecrt zijn. Daerom ist dat my dunct dat de Heeren die de partie houden vande Staten wyser syn dan de gene die tegen henlieden de wapenen nemen. Want de Staten hebben een schoone eñ wyde heerlicheyt iae meerder dan die van Switserlant of van Venegien. Don Jan geloeft syn vole wel vanden Wolf als hy sal gevangen zijn. Ist dat Don Jan niet en comt ten eynde van zijn voornemen/ soo is Barleymont met de syne verdoruen. Maer ist dat hi de Statē dwingt den peys te onfangen/ soo sullen de Heeren de Hertoge van Aerschot/ Graue van Egmont ende andere/ niet een stuyuer van hun

innecomen

innecomen verliesen. Ende aengaende de menichte die de saken handelen/ d'experientie van het voorleden ende teghenwoordich/ bewijst datter gheen sulcke macht is/ als die van een resolut volc/ iae dat zy onverwinnelijc is. Wat gemeente isser te gelijcken by die van Roome/ nochtans was by tgemeynte de Maiesteyt vanden Keyserrijck. Wat Stadt in Griecken heeft schoonder exploitten of feyten gedaen dan die van Athenen? Wy en hebben nv ter tijt geenen staet die meer van ghemeine volck is dan de Switsers/ maer d'experientie heeft bewesen/ dat alle de gene die hun tegen henlieden ghestelt hebben/ daer al verloren hebben/ of tgoet oft dleuen/ oft alle beyde. Ende binnen onsen tijt hoe dicwils hebben alle de Potentaten vander werelt/ hun ghestelt tegen die vander Religie (vande welcke ic professie doe) in Vranckerijck/ des niettemen hebben sy nae zoo veel pijne ende quaet moeten henlieder gestadicheit ende onverwinnelijcke vasticheit wijcken. Jae ist dat ick mijn seluen niet en bedrieghe/ de nature vande menichte is sulcx/ als zy gevoelt dattet haer ghelt/ dat zy haer al anders daer tegen stelt/ dan eenich Monarche oft Coninck doet/ die alsoo wel gheen macht en heeft dan tghene dat tvolc hem geeft/ ende die soo geirne niet en contribueert/ die en stelt hem seluen niet tegen soo veel perijckelen voor zijnen Coninc/ als hi voor hem seluen doet. Ist dat onder henlieden eenighe geschillen vallen/ zy doen ghelijc de schippers die in haerlieder schepen twistich zijn / de welcke als den storm comt/ yegelijc hun werc doen ende gheuen malcander bystant/ om te wederstaen hunlieder allen perijckel. Ende ist dat den twist soo groot in eenighe Stadt mochte zijn/ dat de particuliere persoonen niet en souden hun willen nae den tijt boegen/ twyfelt ghi datter niet altyts eenich treffelijc personage geuonden wort/ die d'onverstandige menichte soude moghen te vreden stellen? ghi behoort de resolutie van dese swaricheden te hebben by d'experientie die ghi van Hollant ende Zeelant hebt/ die een man alleene wel gheregeert heeft. Ist dat tgemeyne volc nu veel meerder is/ daer zijn oock eerlijcke mannen met hem/ die mede deelachtich sullen zijn inden arbeyt ende glorie. Ende aengaende dat ghi disputeert

in termen van Aduocaet/wye dat heeft of niet en heeft opene
brieuen vanden Coninc/ ick antwoorde v/ dat dit geschil sal
geslist worden metter spiesse/ v geirne oorlof geuende van te
willen swyghen / soo verre als ghy niet beter en wilt spre-
ken.

Aenden Coronel Sainct-Balmont.
18. Brief.

AL ist dat de conseruatie vande priuilegien vande Neder-
landen het decsel zy vander oorloge/ so en is nochtans
dat niet myn Heere tgene daerom dat men sal vechten:
iae de Steden ende vassalen sullen zeere wys zyn/ die bequaē
water sullen vinden/om dit vier te blusschen/of die hun geen-
sins in dit verbont gevoegt hebben/ gelijc wy sien dattet Her-
togdom van Luxemborg in dit stuc gheprësen wort/ van een
vasticheyt ende ghestadicheyt/ inde welcke de vassalen ende
ondersaten vanden seluen Lande tot allen tyden zyn ghebo-
ren geweest. Welcke deucht de Fransoisen doen grootelijck
geacht hebben/ als tot bystant vanden Coninck Philips de
seste van dien naem/ zijn schoonvader den Coninck Jan van
Bohemen Hertoge van Luxemborg (daer hy doen ter tyt
residéerde) tegen d'Engelschen gecomen is/met zijn vassalen
van Luxemborg inden slach van Cressy/ de welcke ouervalle-
len zijnde van een squadron vande vyanden/so gedelibereert
waren int vechten om de persoone van haerlieder Prince die
met henlieden inden stryt was (al was hy blint) te bescher-
men/ dat sy ghedruct zynde van een te seer groote menichte
van Engelschen) alle tsamen vromelijck storuen / sonder
dat yemant deur rentsoen socht hem seluen te salueren/ oft
deur te wycken wt de bewaernisse van synen Prince.
Ende tghebeurde dat nae den stryt (soo d'Enghelschen
die de victorie hadden/ de dooden lieten begrauen) alle de
vassalen van Luxemborg voorseyt gevonden werden ontrent
ende rontomme henlieder seer grootmoedich Prince / die
daer

daer oock verslaghen was: Waer af onlancx de memorie ghesien wert in een Clooster vanden Lande van Luxemborg (daer dese Prince begrauen was) eer dat d'armeye vanden Coninck Fransois t'Casteel ende tvoorseyde Clooster ghedestrueert hadde. Oock binnen onsen tijt heeft henlieder vaste getrouheyt totten Keyser Kaerle de vijfde/ acte gedaen accorderende met die gestadicheyt van hun voorsaten/ want hoe wel dat by twee of drye reysen de Coninck Fransois en̄ de Coninck Henrick bycans alle de Steden ende stercten vanden Hertogdom van Luxemborg ghewonnen hadden/ nochtans en conden niet een van alle de vassalen ghewinnen de welcke lieuer hun Casteelen/ Heerlicheden ende Renten/ met alle de reste van hun goeden te verlaeten hadden/ dan dē victorieusen conquesteerder eedt te doene/ hoe wel dat sy daer toe/ ende om weder te keeren ende hun renten ende huysen te gebruyckē/ byde Fransche Gouuerneurs die binnē Montmedy/ Ivois/ Luxemborg/ Danvillers ende elders ghestelt/ versocht waren. Alwaer dat in elcke van dese gouuernementen byde Fransoisen een onfanger gestelt was/ om t'onfangen d'innecomen van die absent waren. Welcke getrouheyt groot achten sullen de gene die sedert t'sestich iaren herwaerts de haestige veranderinghen ghesien hebben int Hertogdom van Milaen/ in Siena/ in Corsica/ ende veel meer ander plaetsen/ waer dat de Landtsaten meest altijts hun gevoeght hebben/ onder de genen die t'Lant inghenomen ende gewonnen hadden/ ende hem den eedt van getrouheit gedaē. Ende nv onlancx heeft tvoorseyde Lant van Luxemborg/ dese getrouheit diese wter naturen heeft continuerende/ te wyle dat d'oproeren van d'ander prouincien vande Nederlandē geduert hebben/ de partije vanden Coninck gevolgt/ ende dē Heere Don Jan van Oostenrijc ontfangen/ bewaert/ gheeert ende gedient/ met meerder goetwillicheyt ende gestadicheyt/ dan met Ceremonien oft wtwendich ghelaet/ daer af dat zy niet seer curieus en zyn/ gelijck sy oock luttel achten costelijcheyt van spysen en̄ cleederē/ niet om eenige boerachticheit die in henliedē soude mogē wesen, maer deur de kēnisse die sy hebben van te schuwē de middelē die de mensce te delicaet makē/

 maer

maer leyden een sterc ende mannelijck leuen. Daer wt comt/ datter seer veel mannen onder henlieden gevonden worden/ die gedelibereert zijn totter orloge ende inden arbeyt van die verhart/ ende die een luttel van wesen/ maer niet in vroomheit / vande Spaensche ende Gascoensche soldaten en verschillen. Nv onder alle hun loflijcke saken zijn zy bouen al te pryfen van haerlieder vaste getrouheyt/ de welcke Godt almachtich altijts in dit Lant wil conserueren/ ende alle pomperije lichtveerdicheyt ende alle ander gebreken daer wt bannen/ende henlieden onderhouden in een wel gheregelde onderdanicheit tot henlieder geboren Prince/de welcke hun sal tot meerder ruste ende profijt keeren/dan de gesochte vryheit vande Staten. Ende om een eynde van mijn brieuen te maken/soo bidde ic Godt dat hy seer lange ende gheluckich in v wil zijn genade vermeerderen . Wt Danuillers/ desen negenthiensten van Nouember. 1577.

Antvvoorde vanden Heere van Sainct-Balmont. 18.

In dien dan bebonden ware/dat men om de priuilegien is stryende / tschijnt dat ghy soudt bekennen dat de Staten souden gelijc hebben/eñ alsoo dat die van Luxemborg souden vyanden zijn vanden Lande. Ick wilde wel Heere dat desen brief die ghy wtgheghenen hebt niet dan om qualijc te propooste die van Luxemburg te pryfen/anders begonst hadde geweest. Want als ghyt al geeft gewonnen alle den genen die voor de priuilegien meynen te vichten/soo hebt ghy ons borgers genoech te peynsen gegeuen/die wel anders dan ghy souden spreken/ waert dat ons garnisoenen wt ons quartieren waren. Eñ hoe wel dat ic een Edelman ben / die geen professie en doe van fraey te spreken ende noch min van te schryuen/ nochtans dunct my als ic hoore v discours vanden lof vanden Lande van Luxemborg/dat ghi gelijc zyt den genen/daer af ick hebbe hooren seggen: Et fortasse Cupressum. Want ghy valt van zoo verre in dit discours/ dat een yegelijc

siet dat eē pluymstrijckerije is merckelijc gesocht/iae dese ge=
maecte affectie heeft v soo seere verblint/dat tgene dat tot on=
ser eeren eewichlijck behoorde vergheten te wesen van onsen
soo qualijc bedachten Hertoghe/ die hem ginck stellen in een
flachorden daer hy blint was/ dwelcke tghene is daer ghy
tprincipaelste van v brieuen op fondeert. Want/ segt my/ op
wien sioech hy inden stryt zijnde? op zyn vrienden of op zyn
vyanden? Ende desen Edeldom die ghy soo seere pryst/ en
was niet veel wyser/ dat sy haren Heere op sulcken plaetse
liet ghaen/ sy maecte alleene waerachtich tspreeckwoort als
d'een blinde den anderen leydet. Jc soude voorts de reste van
uwen brief verbolgē/maer dat laet ic den Schoolmeester exa=
mineren vande welcke een my geseyt heeft/ dat alle dese lof=
tutinge/van dat die van Luxemborg niet delicaet en zijn/dat
sy soo veel ceremonien niet en maken als ander/ niet dan cu=
rieuselijc gesochte saken zijn. Maer soo veel wil ic v wel seg=
gen/ nae dien dat ghy lust hadt om desen brief te stellen on=
der de gene die ghy noemt Belgiques/ dat ghy gheen onbe=
quamer exempel hadt mogen vinden. Want ghy weet dat
wy geen werc en maken noch van Coninc noch van kercke/
om des wille dat wy de Justitie in onsen handen hebbende/
noch Coninck/ noch priester en sal zyn proces tegen ons win
nen/ dwelcke sal die vanden Staten terstont doen segghen/
hoe wel dat wy niet en stellen ende ghebruycken van den
naem vanden Coninck ende Catholijcke Roomsche kercke/
dat tselfde niet en is dan om henlieden te bedrieghen ende
verderuen. Ghemerct dat wy noch op d'een noch op d'an=
der en passen.

Tafel vande Brieuen ende Antwoorden.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK